

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A végrehajtás arányossága és fokozatossága

Szerző: dr. Plausin Éva

2017. április

I. Bevezetés

Dolgozatom választott témája a végrehajtás arányossága és fokozatossága. A cím és a téma magában foglalja a végrehajtás arányosságának és fokozatosságának az alapelvét és ezen elvnek elsősorban a pénzkövetelés végrehajtására vonatkozó eljárás szabályaiban való megjelenését és magát a végrehajtó által igénybe vehető cselekményeket. Az alapvető cél ezen alapelv és érvényesülésének bemutatása a kielégítési végrehajtás során, valamint a számomra lényeges kérdésekhez kapcsolódó bírói gyakorlat megismerése és megismertetése, tekintettel arra, hogy a későbbiekben is inkább a végrehajtási eljárás során - álláspontom szerint - nagyobb részt háttérben mozgó és „nagy testvérként” felügyeletet gyakorló bíróságokra háruló feladatok elvégzésével, mintsem a végrehajtókra háruló feladatokkal kívánok foglalkozni.

II. Alapelvek

1.) Alapelvek fogalma

Dolgozatom vezérfonalául használt PhD értekezés tanulmányozása , és más források kutatása közben jómagam is azzal szembesültem, hogy egységet tükröző alapelv fogalmat nem találunk a magyar jogirodalomban. Az alapelv fogalmának meghatározására még az 1990-es években három nagy, de különböző irányzat alakult ki, mely irányzatokhoz csatlakoztak vagy épp átpártoltak ezen területtel behatóbban foglalkozó jogtudósok.

Az első nagy irányzatot Névai Miklós képviselte, aki az alapelvek normativitását hangsúlyozta, a jogalkotásban iránymutató és a jogalkalmazásban hézagpótló, értelmezést segítő jellegét. Ehhez csatlakozott Németh János is, aki a normatív jelleget abból vezette le, hogy az alapelvek közül sokat az Alkotmány, most már Alaptörvény, valamint nemzetközi egyezményt kihirdető jogszabály fogalmaz meg és rendel alkalmazni. Hasonlóképpen vélekedett Bíró György és Lenkovics Barnabás is, amikor kifejtették, hogy a jogrendszer egészének, az egyes jogágaknak és részterületeknek is vannak alapelvei, melyek iránytűként szolgálnak mind a jogalkotók, mind a jogalkalmazók számára.

A második irányzat Gáspárdy László nevével forrt össze, aki az alapelvek normatív jellegét vitatta és csak a jogértelmezésben betöltött szerepüket ismerte el. Álláspontja szerint az alapelvek a jogszabályok értelmezését és alkalmazását segítik elő csupán. Ehhez a nézethez csatlakozott Novák István is.

A harmadik irányzatot Kengyel Miklós képviseli, aki szerint az alapelvek mindig a valamely probléma körül „kristályosodnak” ki, olyan kérdésekre keresik a választ, melyek nem magyarázhatóak meg egy jogszabály vagy jogintézmény alapján.

Álláspontom szerint az alapelvek lényegét a Névai Miklós képviselte első irányzat adja vissza a legjobban. Az alapelveknek nem csupán a jogértelmezésben kell, hogy szerepük legyen és nem is csak ott érvényesülnek, hanem a jogalkotás terén is vezetniük kell az Országgyűlés kezét, mert különben nem érvényesülnének olyan általános érvényű elvek, mint a jogbiztonság követelménye, vagy az ésszerűség. „Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezése során azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, gazdaságos és erkölcsös célt szolgálnak”, és ehhez pedig az szükséges, hogy ezen elvek, szempontok mentén legyenek megalkotva is.

Visszakanyarodva az alapelv fogalmához, a számos fogalmi meghatározás közül számomra, általános fogalomként személy szerint én Novák István -féle definíció a legszimpatikusabb, szerinte az alapelv „önmagában nyilvánvaló, más tételek levezetésében kiindulásként használható tétel, legfőbb elvi megfontolás”. A dolgozatomban szempontjából - figyelemmel arra, hogy a Vht. 9. §-a visszautal a Pp. szabályainak, és így alapelveinek a végrehajtási eljárásban történő alkalmazására - egy másik megfogalmazás is lényegesnek mutatkozik, mely szerint a magyar polgári eljárás alapelvei, olyan általános tételek, melyek megszabják az eljárás egész felépítését, áthatják valamennyi szabályát és intézményét, kijelöli a célt és a polgári eljárás alanyai tevékenységének természetét és tartalmát. Ezen definíció véleményem szerint nem csak a polgári eljárásjogra igaz, hanem valamennyi eljárásjogra átültethető, így a büntető és a közigazgatási eljárásra is.

2.) Az alapelvek rendszere

A jogrendszer egészét átható alapelvek, melyek valamennyi jogágot áthatják az ésszerűség és jogbiztonság elve, valamint a nemzetközi jog és a belső jog összhangjának az elve. Az első és a harmadik az Alaptörvényből, a második pedig a Jat.-ból vezethető le közvetlenül. Az Alaptörvény fent említett 28. cikke utal arra, hogy a jogszabályok a társadalmi és életviszonyok józan észnek megfelelő rendezésére törekednek a Q cikk /2/ bekezdése pedig kimondja, hogy „Magyarország a nemzetközi jogi kötelezettségek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját”. A jogbiztonság követelményének feleltethető meg álláspontom szerint az, hogy a jogszabálynak meg kell felelnie az Alaptörvényből eredő tartalmi és formai követelményeknek, illeszkednie kell a jogrendszer egységébe, meg kell feleljen a nemzetközi jogból és az európai uniós jogból eredő kötelezettségeknek és a jogalkotás szakmai követelményeinek. Az azonos vagy hasonló életviszonyokat azonos vagy hasonló módon, szabályozási szintenként lehetőleg ugyanabban a jogszabályban kell szabályozni. A szabályozás nem lehet indokolatlanul párhuzamos vagy többszintű.

Az alapelvek nagy körét alkotják az ún. igazságszolgáltatási alapelvek, melyek forrása nemcsak az Alaptörvény, hanem a Pp., a Be. és a Bsz. Ezen elvek közös jellemzője, hogy az igazságszolgáltatás szervezetéhez, működéséhez kapcsolódnak.

Ezen elvek köre a teljesség igénye nélkül a következők:

- igazságszolgáltatás bíróságok útján /Alaptörvény 25. cikk (1) bek., Bsz. 1. §/
- bírósághoz fordulás joga /Alaptörvény XXVIII. cikk., Bsz. 2. § és 8. §/
- bírói függetlenség elve /Alaptörvény 26. cikk (1) bek., Bsz. 3. §/
- törvény előtte egyenlőség /Alaptörvény XV. cikk, Bsz. 7. §/
- anyanyelv használatának elve /Alaptörvény XXIX. cikk, Pp. 6. §, Be. 9. §/
- nyilvánosság elve /Alaptörvény Bsz. 12. §, Pp. 5. §, Be. 237. §/
- jogorvoslathoz való jog /Alaptörvény XXVIII cikk (7) bek., Bsz. 13. § (2) bek./
- társasbíráskodás elve /Alaptörvény 27. cikk, Bsz. 15. § (1) bek.,/
- közvetlenség elve
- szóbeliség elve

Vannak olyan alapelvek, melyek a polgári eljárás sajátos, sui generis alapelveiként kerültek meghatározásra, ezen alapelvek a következők:

- rendelkezési elv /Pp. 3. § (1)-(2) bek./
- kérelemre történő eljárás elve /Pp. 3. § (1) bek./
- jogérvényesítés segítésének az elve /Pp. 7. § (1)-(2). bek./
- rendeltetésszerű joggyakorlás és jóhiszemű eljárás elve /Pp. 8. § (3) bek./
- peranyagszolgáltatás elve /Pp. 3. § (3)-(4) bek./.

3.) Az igazságszolgáltatási és a polgári eljárásjog alapelveinek érvényesülése a végrehajtási eljárásban

Bár a bírósági végrehajtás rendelkezik speciális elvekkel, azok felsorolása nem a tételes jogból került levezetésre, sokkal inkább tudományos analízis eredménye. A Vht. 9. §-a, mint már említésre került visszautal a polgári peres eljárás szabályainak, és így alapelveinek alkalmazására a bírósági végrehajtási eljárásban.

A két jogterület alapelveinek rendszere a következőként épül fel:

A polgári peres eljárás végrehajtási eljárásra is alkalmazandó alapelvei: esélyegyenlőség elve, ésszerű határidőn belüli eljárás elve, rendelkezési elv, tárgyalási elv, szabad bizonyítás elve /Pp. 3. § (5) bek./, nyilvánosság elve, anyanyelv használatának az elve, jóhiszeműség elve, szóbeliség elve, közvetlenség elve és a jogorvoslathoz való jog.

Ezen alapelvek részben változatlanul, részben korlátozottan vagy speciális módon érvényesülnek a végrehajtási eljárásban. Az igazságszolgáltatási alapelvek közül egyáltalán nem érvényesül a bírósági igazságszolgáltatás kizárólagossága, a társasbíráskodás, a törvényes bíróhoz való jog, valamint a bírói függetlenség elve. Ezen elvek azonban ismét érvényesülnek amennyiben az adott végrehajtási eljárásban a végrehajtást elrendelő vagy foganatosító bíróság a Vht.-ban meghatározott feladatait ellátja. Korlátozottan érvényesül a nyilvánosság elve, míg speciálisan az esélyegyenlőség elve, a rendelkezési elv, a tárgyalási elv, valamint a szóbeliség és a közvetlenség. Álláspontom szerint a jogorvoslathoz való jog érvényesülésében specialitás - más véleményekkel ellentétben - nem figyelhető meg. A rendes jogorvoslathoz való jog ugyanúgy biztosítva van, mind a végrehajtást kérő, mind az adós és egyes esetekben a végrehajtó és a szakértő számára akár végrehajtási kifogás, akár a fellebbezés formájában, sőt a Vht. 224. §-a visszautal megint a Pp.-ben foglalt rendelkezések alkalmazására is a jogorvoslatok terén.

A rendelkezési elv korlátozott volta abban nyilvánul meg, hogy a végrehajtást kérőnek van némi ráhatása a végrehajtási eljárásra, annak megindítása, formája és terjedelme tekintetében, a végrehajtás foganatosítása során már ez háttérbe szorul a végrehajtó által gyakorolt kényszer mögött. A tárgyalási elvet is háttérbe szorítja a nyomozati elv, ugyanis az adós vagyontárgyainak felkutatásban több eszköz áll a végrehajtó rendelkezésére az állami kényszer jellegből fakadóan. A szóbeliség elve helyett inkább az írásbeliség elve érvényesül, ezt mutatja, hogy a végrehajtási eljárás megindítását írásban, formanyomtatvány felhasználásával kell benyújtani, azonban a szóbeliség elvének erősödését mutathatja, hogy a végrehajtási kérelmet a bíróság, illetőleg az önálló bírósági végrehajtó előtt a hatáskörébe tartozó kérdésben szóban is elő lehet terjeszteni /Vht. 12. § (3) bek. és 12/A. § (1) bek./. A közvetlenség elvével kapcsolatban elmondható, hogy az a bírósági végrehajtó helyszíni cselekményei esetén jut fokozottabb szerephez, főleg az adós vagyoni körülményeiről való közvetlen benyomásszerzés kapcsán.

Végezetül változtatás nélkül érvényesül a bírósági végrehajtásban a képviselőhez való jog, a törvény előtti egyenlőség, a rendeltetésszerű joggyakorlás és a jóhiszeműség és az anyanyelv szabad használatának a joga, mivel ezen jogelvek „érvényességi tartománya” messze túlmutatnak a polgári eljárásjogon”.

4.) A végrehajtási eljárás speciális alapelvei

Amint már fentebb említésre került a végrehajtási eljárás is rendelkezik speciális, sui generis alapelvekkel. Ezen alapelvek kizárólag a bírósági végrehajtásra jellemzőek:

- bírósági végrehajtás egységességének elve /Vht. 1-4. §/
- végrehajtási kényszer elve /Vht. 5. §/

- végrehajtás arányosságának és fokozatosságának elve /Vht. 7. §/
- hitelezői érdek elsőbbségének elve
- korlátozott adósvédelem elve
- teljes vagyoni helytállás elve
- hitelezők esélyegyenlőségének elve
- végrehajtás eredményességének elve

A végrehajtás egységességének az elvét tartalmilag a Vht. 1-4. §-ai határozzák meg. A törvény először a végrehajtás elsődlegességének elvét fekteti le, amikor kimondja, hogy a bíróságok és a jogvitát eldöntő más szervek határozatait, továbbá egyes okiratokon alapuló követeléseket bírósági végrehajtás útján kell végrehajtani /Vht. 1. §/. A további rendelkezések a bírósági végrehajtás kiterjesztését valósítják meg, amikor kimondják, hogy a bírósági végrehajtás szabályai korlátozástól mentesen érvényesülnek a munkabérre, egyéb járandóságra, valamint pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtás foganatosítása esetén függetlenül attól, hogy a pénzkövetelést közigazgatási végrehajtás vagy közvetlen végrehajtás útján hajtják be /Vht. 2. §/. A törvény rendezi a bírósági és a közigazgatási végrehajtás kapcsolatát is, a közigazgatási végrehajtás során foganatosított ingó- és ingatlanvégrehajtás esetén a Vht. rendelkezéseit kell alkalmazni /Vht. 3. §/, a két eljárás találkozása esetén pedig főszabály szerint a bírósági végrehajtás szabályai dominálnak, kivéve, ha az ingóság árveréséről szóló hirdetményt már közzétették, ekkor ugyanis az eljárást csak az értékesítés és a befolyt összeg közigazgatási eljárásban történő felosztását és kifizetését követően kell a fennmaradó összegre a bírósági végrehajtás szabályai szerint tovább folytatni /Vht. 4. § (1) bek./. A jogalkotó 2014. március 15-i hatállyal egy új rendelkezést épített be a törvénybe, mely szerint a zálogjogosult kielégítési jogát bírósági végrehajtáson kívül nem gyakorolhatja, ha a zálogtárgyra is kiterjedő végrehajtást vezetnek /Vht. 4/A. §/. Ezen rendelkezéssel lett teljes a végrehajtás egységességének az elve.

A bírósági végrehajtás lényege az állami kényszer alkalmazása. Erre az önkéntes teljesítés elmaradása esetén kerül sor, tehát szubszidiárius és elsősorban az adós vagyona, kivételesen a személye ellen is irányulhat. A Fővárosi Ítéltábla határozatában kimondta, hogy az adóssal szemben kellő alappal alkalmazott állami kényszer nem jelenti a személyiségi jogok sérelmét, így nem nyújt jogalapot kártérítés megítélésére sem /FIT-H-PJ-2007-41./. Az Alkotmánybíróság is rámutatott arra, hogy a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése - akár jogszerű kényszerítés árán is - a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik. A jogállamiság követelményéből fakadóan ugyanakkor csak a Vht. garanciális rendszerével érintett és a külön jogosultsággal felruházott személyek végezhetnek eljárási cselekményeket, más szervek és személyek nem gyakorolhatják a bírósági végrehajtási eljáráshoz szükséges autoritást.

A hitelezői érdekek elsődlegességének elve és a korlátozott adósvédelem elve általában kéz a kézben jár. Ezen elvek összehangolása fontos kérdése a végrehajtási eljárásnak, tekintettel arra, hogy a túlzott hitelezői érdekek védelme adott esetben konfrontálódhat olyan alkotmányos tételekkel, mint a törvény előtti egyenlőség elve. A hitelezői érdekek hatékony érvényre juttatását elősegítő rendelkezéseket három nagy csoportra lehet osztani. Első nagy csoport a végrehajtási eljárás eredményességét, hatékonyságát biztosító rendelkezések:

- végrehajtást kérő rendelkezési joga többek között a végrehajtási eljárás megindítása, formája, egyes körülményeinek meghatározása körében, és abban a körben, hogy az adós milyen jellegű vagyontárgyaiból kívánja követelését kielégíteni,
- adatszerzés lehetőségeinek tágabb köre, adósnylvántartás vezetése,
- végrehajtás alá vonható vagyontárgyak széles köre,
- adóssal szemben több helyen folytatható végrehajtás
- elektronikus árverés, mint a korszerű értékesítés módszere

A második csoportba sorolható a végrehajtási eljárás ésszerű időn belüli befejezését biztosító rendelkezések, melyek a rövid eljárási határidők előírásában érhetők tetten. Végezetül a harmadik csoportba azon rendelkezések tartoznak, melyek a végrehajtás megghiúsításának, elhúzásának megakadályozását szolgálják. Itt említhetjük az adóssal szemben alkalmazható szankciókat, továbbá a büntetőjogi védelmet - ugyanis a végrehajtási eljárás megghiúsítása, valamint a vagyon végrehajtási eljárás alóli elvonása bűncselekmény elkövetését, és így büntetőjogi felelősségre vonást eredményezik - valamint a végrehajtást kérő jelenléti joga az egyes végrehajtási cselekményeknél.

Az adósvédelem célja, hogy a hitelezői követelések minél teljesebb kielégítése mellett megakadályozza az adós teljes személyi és vagyoni ellehetetlenülését. Az, hogy ez tényleg korlátozott-e szemben a hitelezői érdekek elsődlegességével, és ezen két alapelv érvényre juttatása nincs egyensúlyban egymással csak a Vht. rendelkezéseinek tüzetes elemzésével és egymással való szembeállításával állapítható meg, mely nem ezen dolgozat feladata. Az adósok védelme körében első körben említhető rendelkezés a végrehajtás arányosságának és fokozatosságának alapelve, mely a végrehajtást kérő rendelkezési jogának korlátja. Itt említhetjük meg az adósok személyiségi jogainak fokozottabb védelmét szolgáló szabályok, a munkabérre, társadalombiztosításból eredő járandóságokra vezetett végrehajtást korlátozó rendelkezéseket, valamint a végrehajtás alól mentes munkabérrészt, mely jelenleg az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegével azonos, valamint a végrehajtás alól mentes vagyontárgyak körét, melyet a Vht. 90- 96. §-ai sorolnak fel. Bár szükségesnek tartom azt megemlíteni, hogy teljesen egyetértek azon állásponttal - és a munkám során tapasztalom is - mely szerint a pénzügyi intézménynél kezelt összegre vezetett végrehajtás és a munkabérnek a letiltása párhuzamosságának megengedett volta sok esetben méltánytalan lehet az adósokra nézve, és a legtöbb adós teljes ellehetetlenülését vonja maga után tekintettel arra, hogy ma már a munkabérek bankszámlára történő

utalása az általános, mert egyszer a munkáltató jobb esetben levonja az adós munkabérének 33%-át és ezt követően, a csökkentett összegű munkabér bankszámlára történő átutalása után még a végrehajtó inkasszózza is azt. Álláspontom szerint - habár teljes körű elemzést nem végeztem, csupán ismereteimből indulok ki- de megállapítható, hogy a korlátozott adósvédelem elve, mint az alapelv elnevezése teljesen helytálló. A Vht. rendelkezései jobban szolgálják a hitelezők érdekeit, de kiindulva a végrehajtási eljárás céljából, leegyszerűsítve és sarkalatosan abból, hogy az adós fizessen ez számomra elfogadható.

A hitelezői esélyegyenlőség elve két aspektusból magyarázható, egyrészt a végrehajtási eljárás megindításának lehetősége valamennyi hitelező számára adott, már amennyiben a törvényben foglalt feltételek fennállnak, valamint a befolyt összeg felosztásának a szabályai, a kielégítési sorrendre vonatkozó rendelkezések biztosítják azt.

A teljes vagyoni helytállás elve kapcsán elmondható, hogy a szakirodalom egyetért abban, hogy a vagyoni végrehajtásnak két típusa van, az egyik a teljes vagy totális végrehajtás, mely az adós vagyont a maga egészében ragadja meg, a másik az egyedi vagy univerzális végrehajtás, mely az adós egyes vagyontárgyait külön vonja végrehajtás alá. Az elsőre a tipikus példa a felszámolási eljárás, az egyedi vagyoni végrehajtási eljáráson belül különíthető el a közvetlen, a közigazgatási és a bírósági végrehajtás. A két végrehajtás-típus közötti összefüggés egyrészt, hogy az egyedi végrehajtás eredménytelensége maga után vonhatja a totális végrehajtást, míg a totális végrehajtás meggátolja az egyedi végrehajtási eljárások továbbfolytatását. Maga a Vht. is az egyedi vagyontárgyak, speciális vagyoni eszközök végrehajtás alá vonásáról rendelkezik, az adós teljes vagyonának elvonását, az adós vagyoni megsemmisítését tiltja.

A végrehajtás eredményességének elve különösebb magyarázatot nem igényel. Mind a végrehajtó, mind a hitelező érdeke, hogy a végrehajtás eredményesen és sikeresen lezáruljon, ami azt jelenti, hogy a végrehajtást kérő megkapta a követelését és a végrehajtó pedig nemcsak a munkadíjára és a készkiadására, hanem a behajtási jutalékra is jogosulttá válik. A végrehajtást esetlegesen akadályozó adóssal szemben szankció alkalmazására van lehetőség és a végrehajtás akadályozása, valamint a vagyon végrehajtás alól történő elvonása pedig adott esetben büntetőjogi felelősségre vonást vonhat maga után.

5.) A végrehajtás arányossága és fokozatossága, mint alapelv

Az arányosság és fokozatosság követelményét elvi szinten a Vht. 7. § (1)- (2) bekezdése, valamint a 8. § (2) bekezdése fekteti le. Ezen elveket a végrehajtást kérő rendelkezési jogával szembe állíthatjuk az adós védelme érdekében. A végrehajtást kérő rendelkezési jogának korlátozása kétirányú, egyrészt

maga a törvény korlátozza, másrészt a végrehajtási kényszer arányos alkalmazása céljából az adós érdekében a bíróság is.

A fokozatosság egyszerűen megfogalmazva azt jelenti, hogy az az adós jövedelmén és vagyonán belül a végrehajtás foganatosítása során sorrendiséget kell betartani. Maga a törvény a pénzkövetelés behajtására a bírósági végrehajtás egészére nézve állít fel sorrendet, szabályai vonatkoznak a végrehajtó eljárására éppúgy, mint azokra az eljárásokra, ahol az eljárások kollíziója miatt a Vht. szabályait kell alkalmazni. A törvényhely (1) bekezdése a (2) bekezdéssel szemben alkot elsődlegességet, azonban a pénzügyi intézeteknél kezelt összeg és a különböző rendszeres jövedelmek között szintén fellelhető egy hierarchikus sorrend. A Vht. egyértelműen határozza meg a fokozatosság szintjeit, elsősorban a követelést az adós rendelkezése alatt álló pénzügyi intézménynél kezelt összegből, amennyiben ilyennel nem rendelkezik vagy nem elegendő akkor a munkabéréből, vagy a rendszeres járandóságokból kell behajtani. A törvényhely tágra fogalmazza meg mind a pénzügyi intézménynél kezelt összeg fogalmát, mind a munkabér fogalmát egyaránt. Pénzügyi intézménynél kezelt összegnek kell tekinteni:

- a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvény szerinti fizetési számla szerződés alapján nyitott fizetési számlán szereplő összeg, valamint a betétszerződés és a takarékbetét-szerződés alapján, vagy egyéb szerződés alapján a hitelintézetnél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg, ha azt a hitelintézet a bankszámla szerződés szabályainak megfelelően kezeli /Vht. 7. § (3) a./ pont/
- a betétszerződés és takarékbetét-szerződés alapján takarékbetétkönyv, egyéb betéti okirat ellenében a hitelintézetnél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg; továbbá egyéb szerződés alapján az adós részére a hitelintézet által visszafizetendő, az adós rendelkezése alatt álló pénzösszeg /Vht. 7. § (3) b./ pont/
- a tőkepiacról szóló törvény szerinti ügyfélszámlán nyilvántartott, az adós rendelkezése alatt álló összegre is /Vht. 7. § (4) bek./.

A végrehajtást meg kell kísérelni a hagyományos foglalkoztatási jogviszonyok, így a munkaviszony, közfoglalkoztatási jogviszony, munkaviszony jellegű szövetkezeti jogviszony, közszolgálati és közalkalmazotti jogviszony, szolgálati viszony alapján kapott rendszeres jövedelemre, de az atipikus munkavégzési formákból, sőt a rendszeres munkaviszony létesítéssel nem járó munkavégzésért kapott jövedelemre is. A törvény ugyancsak széles körben határozza meg a végrehajtás alá vonható társadalombiztosítási ellátások körét is.

Másodsorban lehet csak végrehajtást vezetni az adós bármely lefoglalható vagyontárgyára, ideértve az ingó, az ingatlan vagyont, valamint az adós harmadik személlyel szemben fennálló követelését, vagy valamely vagyoni értékű jogát. A lefoglalt vagyontárgy értékesítésére azonban nem automatikusan

lehet és kell áttérni. A végrehajtónak az eljárás során mérlegelnie kell, hogy a követelés a pénzügyi intézménynél kezelt összegre, vagy a munkabérre vezetett végrehajtással viszonylag rövidebb időn belül behajtható-e, ami ugye a végrehajtást kérő érdekét szolgálja. Amennyiben nem, ebben az esetben térhet át a lefoglalt vagyontárgyak árverés útján történő értékesítésére. A törvény nem határoz meg konkrét határidőt, ennek indoka az lehet, hogy a végrehajtási ügyekben a szükséges végrehajtói cselekmények időszükséglete az adós egyedi vagyoni helyzetének ismeretében határozható meg. A pénzügyi intézménynél kezelt összegre vezetett végrehajtás foganatosítása gyakorlatilag a költségek megelőlegezése után meg kell történnjen, míg a munkabér és egyéb járandóság esetén az adós a végrehajtó helyszíni eljárása alkalmával vagy a végrehajtható okirat postai kézbesítésétől számított 15 napon belül nem fizette meg a tartozását, a végrehajtó az adós munkabérét letiltja, míg tartásdíj behajtására irányuló letiltást - költségelőleg bevétele nélkül - az önkéntes teljesítésre nyitva álló határidő eredménytelen letiltást követő 3 napon belül ki kell adni /Vht. 58. § (1) és (4) bek./. Ingóvégrehajtás esetén a foglalásra a végrehajtási költség megelőlegezésének időpontjától számított 30 napon belül kerül sor, ha a végrehajtó az adósok a végrehajtható okiratot személyesen adta át, az önkéntes teljesítés elmaradása esetén köteles haladéktalanul, ha a végrehajtható okiratot postán kézbesítették, a kézbesítéstől számított 45 napon belül kell az ingófogalást elvégezni /Vht. 84. § (2) és (3) bek./. Ehhez képest pedig az árverésen történő értékesítésre a foglalástól számított 30 letelte után - már amennyiben zálogjogosulti bekapcsolódás vagy igényper nem akad meg az eljárást, sem pedig végrehajtási kifogás vagy egyéb - haladéktalanul intézkedik. A fentiek figyelembe véve azt mondhatjuk, hogy nagyjából két- három hónap közötti időpontban elérhető az adós ingósága, ami álláspontom szerint nem lehet elegendő annak megalapozott eldöntésére, hogy a munkabéréből vagy rendelkezésére álló összegekből viszonylag rövid időn belül behajtható-e a követelés. Ingatlanvégrehajtás esetén a 2013. VII. hó 21. napjától hatályos szabályozás értelmében a törvény tovább differenciál, amikor kimondja, hogy alacsonyabb összegű tökekövetelés esetén - nevezetesen ha a tökekövetelés az 500.000.- forintot, illetőleg ha egyéb követelés biztosítására zálogjog is be van jegyezve, az 1 millió forintot nem haladja meg - az adós ingatlanára - az egyéb feltételek fennállása esetén is - a becsérték akkor állapítható meg és árverés akkor tűzhető ki, ha az adós a kapott részletfizetést nem teljesíti. A Vht.- ban foglaltak értelmében ugyanis a végrehajtónak annak érdekében, hogy az ingatlan elárverezése elkerülhető legyen köteles részletfizetést engedélyezni az adósok, ha megtette a szükséges intézkedéseket az adós pénzügyi intézménynél kezelt összegeinek, munkabérének és ingóságainak végrehajtás alá vonása iránt, de ezek eredményeként a tartozás teljes összege nem került kiegyenlítésre, korábban nem került sor részletfizetés engedélyezésére és a követelés behajtása érdekében az adós lakóingatlanának árverésére lenne szükség /Vht. 52/B. §/. Itt némileg hosszabb idővel lehet számolni, hiszen ha a végrehajtható okirat tartalmazza az ingatlan adatait, a végrehajtó a végrehajtási költség megelőlegezését követő 3 munkanapon belül, ha az ingatlan adatait nem jelölte meg, a végrehajtó a végrehajtási költség előlegezését és az ingatlan adatainak beszerzését követő 3 munkanapon belül intézkedik az ingatlan lefoglalása iránt /Vht. 138. §

(1) bek./.. A végrehajtó a lefoglalt ingatlan értékesítése iránt a végrehajtást kérő kérelmére akkor intézkedhet, ha a követelés viszonylag rövidebb időn belüli behajtása másképpen nem lehetséges, és a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozatnak a végrehajtó részére történt kézbesítésétől számított 45 nap eltelt. Az ingatlan árveréséről szóló hirdetményt a becsérték megállapításától, végrehajtási kifogás előterjesztése esetén a becsérték tárgyában hozott jogerős bírósági határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül köteles közzétenni az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartásában /Vht. 139. §/. A fenti rendelkezés vagylagos, ugyanis ha a követelés kielégíthető is lenne az adós egyéb vagyonából, de az csak aránytalanul hosszú idő múlva vezetne eredményre, az ingatlan árverése akkor is elrendelhető. Mindent összevetve azonban elmondható, hogy a jogszabályi rendelkezések az arányos és fokozatos végrehajtási eljárás normatív biztosítékai és a bírósági gyakorlat is az irányba mutat, hogy a gyors és egyszerűbbnek tűnő ingatlanvégrehajtás helyett be kell tartani a végrehajtóknak a fokozatosságra vonatkozó rendelkezéseket. A Legfelsőbb Bíróság egy eseti döntésében kifejtette, hogy a végrehajtónak meg kell győződnie arról, hogy az adós egyéb vagyonából a végrehajtás eredményre nem vezethet, mert az adósnak sem fedezetül szolgáló munkabére, egyéb jövedelme, pénzintézetnél kezelt összege, illetőleg ingósága nincs. Az ügybeli esetben a végrehajtó nem tett eleget ennek a törvényi kötelezettségnek akkor, amikor eredménytelen helyszíni szemlét követően, amikor is az adós távollétében nem tudott az adós lakásába bejutni, és ott a lefoglalható vagyont felmérni, az egyéb vagyon feltárására vonatkozó minden további intézkedés nélkül az ingatlan árverését rendelte el, majd folytatta le. A 45.597.- forintos tartozás nem volt olyan nagyságrendű, amely eleve kizárta volna azt, hogy egyéb vagyontárgyakból is behajtható. Ezért nem volt szükségszerű az ingatlannak árverésére bocsátása. A végrehajtónak reális és valóságos időintervallumokat köteles kalkulálni, továbbá a végrehajtási eljárást időszükségletének szempontjából köteles mérlegelni a behajtandó követelés nagyságának és az adós rendszeres bevételeinek arányát. (BH 2000.254). A Fővárosi Ítéltábla eseti döntésében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, és határozatának indoklásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy a jogalkotó elvi szinten foglalt állást amellet, hogy a pénzkövetelés végrehajtása során érvényesülnie kell az arányosság és a fokozatosság követelményének. Ez azt jelenti, hogy a bírósági végrehajtás során a követelés érvényre juttatása céljából csak a szükséges mértékű kényszer alkalmazása történjen meg, illetve a kényszer alkalmazása a kisebb hátránytól indulva haladjon a komolyabb irányába. Ennek megfelelően a pénzkövetelés végrehajtása körében sorrendet állít fel a végrehajtás alá vonható vagyonelemek és a végrehajtási cselekmények tekintetében. A pénzkövetelést elsősorban a pénzügyi intézménynél kezelt az adós rendelkezése alatt álló összegből kell behajtani. Az adós bármely lefoglalható vagyontárgya akkor vonható végrehajtás alá, ha előre látható, hogy a követelést a pénzügyi intézménynél kezelt összegre vezetett végrehajtással nem lehet viszonylag rövidebb időn belül behajtani. A viszonylag rövid idő napokban történő meghatározása azonban nem lehetséges, ez az adott végrehajtási ügy körülményeitől függ. Ha a banki úton a követelést nem lehet behajtani, a következő lépés az ingóvégrehajtás. A Vht. 8. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtást kérőt rendelkezési jog illeti meg arra, hogy az adós milyen jellegű

vagyon tárgyából kívánja követelése végrehajtását /FIT-H-PJ-2012-405. bírósági határozat/. A Győri Ítéltábla egy másik eseti döntésben a megyei bíróság ítéletét szintén helybenhagyta, és az indokolásában kifejtette, hogy a megyei bíróság helytállóan fogadta el azon felperesi álláspontot, hogy az alperes jogellenesen járt el, amikor a munkabéréből történő letiltással egyidejűleg elrendelte a gépjármű lefoglalását, valamint végrehajtási jogot jegyeztetett be a felperes 1/2ed részben tulajdonát képező ingatlanára. Ezt arra alapította, hogy a Tatai Városi Bíróság 1204-3-Vh.132/2005/3. számú végzésében megállapította, hogy az alperes nem a Vht. rendelkezéseinek megfelelően fogatosította a végrehajtást, nem tartotta be a fokozatosság elvét, mindezek alapján helyt adott felperes kifogásának adós törvénysértő intézkedése miatt. A Vht. 7. § (2) bekezdése kötelezően határozza meg, hogy a végrehajtási eljárás során a behajtást elsődlegesen mire kell lefolytatni. A 7. § (2) bekezdése ez a kört tágitja, s mint ilyen megengedő szabályt kiterjesztően értelmezni nem lehet, mert ezáltal az adós érdekei jelentősen sérülnének. A perbeli esetben kellő mérlegeléssel megállapítható, hogy a mintegy 231.240.- forintos tartozás munkabéréből történő közel egy éves időtartamot elérő behajtása - még annak előre nem látható bizonytalansága mellett is - a Vht. 7. § (2) bekezdése szerinti rövid időnek felel meg, és nem tett indokoltta a gépjármű lefoglalását, illetve az ingatlanra a végrehajtási jog bejegyzését. Minden alapot nélkülöz az alperes azon hivatkozása - a tartozás teljes teljesítésének időpontjára tekintettel is - hogy megalapozottan tarthatott a hitelezői követelése hosszabb időt igénylő kielégítésének veszélyétől /GYIT-H-PJ-2008-38. bírósági határozat/. Az eseti döntésekből jól látható, hogy a bírói gyakorlat is töretlen abban, hogy érvényre kell juttatni az arányosság és fokozatosság követelményét az adósok védelme érdekében, ami elsősorban a bírósági végrehajtók feladata a fogatosítás során, másodsorban pedig a bíróság feladata, amikor adott esetben a végrehajtási kifogásról döntenek, vagy legtöbb esetben a végrehajtók kártérítési felelősségével kapcsolatban foglalnak állást ezen elv betartása felől.

A végrehajtást kérő rendelkezési jogát a törvényen végighúzódo arányosság és fokozatosság követelményei között gyakorolhatja. A fokozatosság követelménye már a Vht. 7. §-nak konkrét szabályaiban megjelenik a Vht. 8. § (2) bekezdése azonban - kiindulva az alapelvből - felhatalmazza az bíróságot a végrehajtást kérő végrehajtására vonatkozó akaratának további korlátozására. A törvényhely azonban egy másik alapelvet is érvényre juttat. A bíróság- törvényi felhatalmazása alapján - amikor az adós érdekében korlátozza a végrehajtás kérő rendelkezési jogát, megvalósítja az adós védelmére vonatkozó jogelveket és normatív kötelezettségeket. A bíróság tevékenységével biztosítja a végrehajtási eljárás jogszerűségét és alkotmányosságát. Az Alkotmánybíróság máig iránymutatón leszögezte, hogy „az emberi méltósághoz való jog korántsem csupán a jó hírnévhez való jogot foglalja magában, hanem egyebek között a magánszféra védelméhez fűződő jogot is. Ennél fogva az is ellentétes az emberi méltósághoz való alapvető joggal, ha valakivel szemben kellő alap nélkül alkalmaznak hatósági kényszert, ezáltal az állam indok nélkül nem avatkozik be a magánszféra körébe tartozó viszonyokba. Az a jogi szabályozás tehát, amely ezt akár csak potenciálisan lehetővé teszi, arra

való tekintet nélkül alkotmányellenes, hogy ez az alkotmányellenes jogkövetkezmény az ügyek hány százalékában következik be” /46/1991. (IX.10.) AB határozat/. Ezzel összefüggésben a Legfelsőbb Bíróság eseti döntésében szintén kifejtette, hogy a magánlakás sérthetetlensége szűkítően nem értelmezhető, az mindaddig fennáll, amíg a lakás kiürítése jogszerűen meg nem történik. Az emberi méltóság pedig nem korlátozódik a személy fizikai létére, tehát sérelmét nem zárja ki, hogy a kötelezett az önkényes kiköltöztetés során nem volt jelen. A kiürítésnek a jogerős ítéletben bizonyítékokkal alátámasztottan megállapított, mások által is észlelt szégyenletes módja alkalmas a jogsértés előidézésére /LB-H-PJ-2008-150. bírósági határozat/. A Ráckevei Járásbíróság a 1410-1.Vh.630/2016/7 számú végrehajtási kifogásának helyt adott és az adós két ingatlanát a foglalás alól feloldotta a Vht. 8. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel, tekintettel arra, hogy az adós három lefoglalt ingatlanának a becsértéke jóval meghaladta a végrehajtást kérő követelésének a mértékét. Az eljáró végrehajtó jelen esetben is betartotta a Vht. 7. §-ban foglaltakat, azaz az adós munkabére letiltásra és bankszámlája lefoglalásra került, erre tekintettel is, a bíróság álláspontja az volt, hogy ezen végrehajtási cselekmények mellett az eredeti fedezeti ingatlan elegendő fedezetet nyújt a végrehajtást kérő követelésének kielégítéséhez annak értékesítése esetén.

A végrehajtás arányossága és fokozatossága elvének speciális érvényesülését látjuk a meghatározott cselekmény végrehajtása során, az önkéntes teljesítést megtagadó kötelezettel szemben, a végrehajtást fogyanatosító bíróság által alkalmazható szankciók, illetve a pénzkövetelés végrehajtása során fogyanatosított vagyonelem- foglalások sorrendje kapcsán. A meghatározott cselekmény végrehajtása kapcsán szintén elsődleges cél, a fokozatosság elvéből kiindulva, hogy a kötelezett önkéntesen teljesítsen. Amennyiben erre nincs lehetőség, vagy a kötelezett erre valamilyen okból nem hajlandó, akkor kell a törvény által biztosított kényszereszközök alkalmazásával a határozatnak érvényt szerezni. A meghatározott cselekmény lehet tevés, valamitől való tartózkodás, illetőleg valamilyen magatartás eltérése. A lényeg, hogy egyértelmű legyen az elvégzendő cselekmény /BH.1999.122./. A teljesítés elmaradását - a végrehajtást kérő bejelentése vagy a végrehajtó helyszíni cselekménye alakalmával való meggyőződése által - a végrehajtó jelenti be a végrehajtást fogyanatosító bíróságnak. A végrehajtást fogyanatosító bíróság fellebbezhető végzéssel határozza meg a további végrehajtás módját. Ennek során a bíróság az eset összes körülményeit, így különösen az addigi végrehajtási cselekmények sikertelenségét, annak okait, a kötelezett teljesítési hajlandóságát, a meghatározott cselekmény jellegét, valamint a végrehajtást kérő akaratát figyelembe véve kell meghatározni a végrehajtás módját. A bíróság a végrehajtás módjaként a kötelezettet a meghatározott cselekmény pénzgyenértékének megfizetésére kötelezheti, feljogosíthatja a végrehajtást kérőt, hogy a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégezze, vagy mással elvégeztesse; egyúttal a kötelezettet az előreláthatólag felmerülő költség előlegezésére kötelezheti, a kötelezettel szemben 500 000 Ft-ig terjedő pénzbírságot szabhat ki, a rendőrség közreműködésével kényszerítheti ki

a meghatározott cselekményt /Vht. 174. §/. A rendőri közreműködés nem vitásan az, ami leginkább elősegíti a kötelezettség teljesítését, azonban a rendőri közreműködés csak utolsó esetben merülhet fel. Abban az esetben rendelkezhet így a bíróság, amennyiben a végrehajtáshoz fűződő kiemelt érdek kapcsolódik, illetőleg ha korábban meghatározott végrehajtási módok egyike sem vezet eredményre.

A pénzkövetelés biztosítása során fogatosított vagyonelem foglalások sorrendje kapcsán is megjelenik a fokozatosság és arányosság követelménye, igaz specifikusan, ugyanis az adós munkabére a pénzkövetelés végrehajtására vonatkozó általános szabályától eltérően csak akkor tiltható le, ha az adósnek a biztosítandó összeg fedezetéül szolgáló, végrehajtás alá vonható más vagyontárgya nincs /Vht. 191. § (6) bekezdés/.

Jól látható tehát, hogy az arányosság és fokozatosság alapelve mind elvi szinten, mint a végrehajtás fogatosítására vonatkozó egzakt szabályokban is megjelenik. A végrehajtás fogatosítása révén mind a végrehajtó, mind a bíróság betartja és betartatja ezen alapelvekre vonatkozó szabályokat és biztosítja az érvényre jutását az adósok védelme érdekében is.

A munka terjedelmi korlátaira tekintettel a továbbiakban a végrehajtás elrendelésére térek ki a teljesség igénye nélkül, ezt követően pedig az alapelv által meghatározott, a pénzkövetelés végrehajtására vonatkozó eljárásnak és az egyes, ehhez kapcsolódó bírósági gyakorlatnak a bemutatására.

III. A végrehajtás elrendelése

A bírósági végrehajtás olyan önálló törvényileg szabályozott eljárás, amelyben állami, vagy meghatározott szempontból azzal azonosnak minősülő szerv, elsősorban vagyoni kényszer alkalmazása révén juttatja érvényre az állam által, konkrét egyedi ügyben fennállónak elismert és kikényszeríthető alanyi jogot, vagy előzetesen biztosítja a konkrét egyedi ügyben történő elismerés vagy a kikényszeríthetőség előtt védelemben részesített alanyi jog későbbi érvényre juttatását.

Az egész igazságszolgáltatás akkor működhet hatékonyan, akkor valósíthatja meg célját és értelmét, ha a bírósági és a bíróságon kívüli szervek döntései a gyakorlatban is realizálódnak. Ezen cél a magánjog területén végső soron a bírósági végrehajtás során realizálódik, mely a polgári eljárásjognak mind a jogelmélet, mind a napi gyakorlat szempontjából kiemelkedő jelentőségű területe. Jelentőségét az is mutatja, hogy évente nagy számban indulnak ilyen tárgyú eljárások, a társadalom széles körei találkozhatnak ezzel az intézménnyel.

A bírósági végrehajtás során alkalmazott vagyoni végrehajtásnak két típusa van a teljes és az egyedi vagyoni végrehajtás. A teljes vagyoni végrehajtás során az adós valamennyi vagyonát a tartozás kielégítésére fordítják. Az egyedi végrehajtás az adós egyes vagyontárgyait, vagyoni jogait vonja végrehajtás alá. A bírósági végrehajtás során az adós vagyonát teljes egészében nem vonják el, a cél, hogy az adós létfenntartásának biztosítása mellett a tartozás törlesztésére is sor kerüljön. Maga a Vht. is az adós teljes vagyonának elvonását, árverését, az adós vagyoni megsemmisítését kifejezetten tiltja. Az adós teljes vagyonának elvonására a Csődtv. rendelkezései alapján, a felszámolási eljárás keretében lehetséges. A törvény a felszámolási eljárást olyan totális végrehajtási eljárásnak szabályozza, ahol az adós felszámolás alá vont vagyonának értékesítésével egybekötve az adós gazdasági alanyiságát kell a jövőre nézve megszüntetni. Az egyedi és a totális végrehajtás találkozása esetén a Csődtv. rendezi a két végrehajtás viszonyát. Az adós ellen a felszámolás kezdő időpontjában folyamatban lévő - a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos - végrehajtási eljárásokat a végrehajtást foganatosító bíróságnak haladéktalanul meg kell szüntetni, a lefoglalt vagyontárgyakat és a befolyt, a végrehajtás költségeinek levonása után fennmaradó, de még ki nem fizetett pénzeszközöket a kijelölt felszámolónak kell átadni. Az adós ingatlanán fennálló végrehajtási jog a felszámolás kezdő időpontjában megszűnik. A felszámoló a végrehajtói díjjegyzékben foglalt díjfelszámítás ellen külön jogszabály rendelkezései szerint végrehajtási kifogást terjeszthet elő. A bíróság a felszámolást elrendelő jogerős végzést megküldi a végrehajtást elrendelő, vagy - ha azt ismeri - közvetlenül a foganatosító bíróságnak; a végrehajtást elrendelő bíróság a felszámolás elrendeléséről haladéktalanul tájékoztatja a végrehajtást foganatosító bíróságot. A felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet ellen a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést csak a felszámolási eljárás keretében lehet érvényesíteni /Csődtv. 38. § (1) és (3) bekezdés/. Az idézett törvényhely azonban csak jogi lehetőség, mindez önmagában nem köti a bíróságot, ha a kérelmező a felszámolási eljárás megindításáról nem csatol megfelelő okiratot /1-H-KJ-2007.262. bírósági határozat/.

Jogrendszerünk az egyedi végrehajtás három típusát különbözteti meg: a bírósági végrehajtást, közigazgatási végrehajtást és a közvetlen végrehajtást.

A közigazgatási végrehajtás a közigazgatási szervek, és a közigazgatási feladatot ellátó más szervek folytatják le elsődlegesen a Ket. szabályai alapján. Az általános jellegű közigazgatási végrehajtás mellett léteznek egyéb közigazgatási végrehajtási szabályok is, így például az adóvégrehajtás szabályai az Art.-ban találhatóak. Jellegzetessége ezen végrehajtási eljárásnak, hogy ezek jórészt hivatalból indulnak, míg ugye a bírósági végrehajtás minden esetben kérelemre.

A közvetlen végrehajtásra szűk körben van lehetőség, ilyen végrehajtást olyan szervek végzik, amelyek sem bírósági, sem közigazgatási szervnek nem minősülnek. Az egyedi vagyoni végrehajtás legegyszerűbb, ugyanakkor kivételes útja, amelynek során- törvényi felhatalmazás alapján - a

követelést az adóست megillető pénzösszegeből hajtják be. Ilyen végrehajtással találkozunk a munkaviszonyra. A munkáltató követelését a munkabérből levonhatja a munkavállaló hozzájárulása alapján a levonásmentes munkabérrészig, vagy ha az előlegnyújtásból ered /Mt. 161. § (2) bek./ A jogalap nélkül kifizetett munkabér hatvan napon túl akkor követelhető vissza, ha a munkavállalónak a kifizetés alaptalanságát fel kellett ismernie, vagy azt maga idézte elő /Mt. 164. §/. A munkáltató a munkavállalóval szemben a munkaviszonnyal összefüggő és a kötelező legkisebb munkabér háromszorosának összegét meg nem haladó igényét fizetési felszólítással is érvényesítheti. A fizetési felszólítást írásba kell foglalni /Mt. 285. § (2) bek./. Amennyiben a fizetési felszólítás úgymond jogerőre emelkedik, azaz a munkavállaló a fizetési felszólítással szemben nem fordul bírósághoz, ebben az esetben a munkáltatónak közvetlenül a munkavállaló munkabéréből kell behajtania a követelését.

Maga a bírósági végrehajtási eljárás alapvetően két fő szakaszra oszlik. Az első szakasza a végrehajtás elrendelése végrehajtható okirat kibocsátása révén, ennek során a bíróság arról dönt, hogy van-e helye végrehajtásnak, ezt követően a végrehajtás foganatosítása már többnyire a végrehajtóra hárul, „ebben a szakaszban ténylegesen realizálódik a jogi szankció, kikényszerítik a jognak megfelelő magatartást”. A bírósági végrehajtás elrendelésére a bíróság és a közjegyző jogosult. A bírósági határozatok végrehajtását a bíróság rendeli el /Bsz. 14. §/. A polgári ügyben, munkaügyi vitában marasztaló határozat és bírósági egyezség, valamint a büntetőügyben hozott, vagyoni kötelezettséget megállapító határozat végrehajtása a bíróság és a bírósági végrehajtó feladata /Bsz. 160. § (2) bek./. A közjegyző rendeli el a végrehajtást az általa hozott marasztaló határozat, közjegyző által jóváhagyott egyezség, a közjegyzői nem peres eljárás lefolytatásáért felszámított díjról és költségről kiállított költségjegyzék, az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetésére irányuló szerződésről szóló közokirat, a közjegyzői okirat és a zálogszerződésről szóló közokirat alapján.

A bírósági végrehajtás kérelemre indul a végrehajtást kérő rendelkezési joga alapján, még a büntügyi költség, elővezetési, kíséresi költség és a hasonló jellegű követelések esetén is, mert ilyen esetben a végrehajtást kérő a megyei bíróság gazdasági hivatala. A kérelmet kellő példányszámban, megfelelően kitöltött végrehajtó okirat nyomtatványon kell előterjeszteni /Vht. 12. § (1) bek./. A végrehajtó okirat nyomtatvány a Vűsz. mellékletében szereplő, rendszeresített adattartalommal rendelkező formanyomtatványok, a kellő példányszám gyakorlatban minimálisan 6 darabot jelent azokban az esetekben, ahol a végrehajtás végrehajtó közbejöttével történik. Azokban az esetekben, amikor a végrehajtásánál végrehajtó nem működik közre ott a Magyar Bírósági Végrehajtó Kamarát és a bírósági végrehajtót figyelmen kívül kell hagyni. A közvetlen bírósági letiltó végzés hozatalára irányuló kérelmet minimum 5 példányban kell előterjeszteni, míg az átutalási végzés hozatala és a biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelmet adósonként elegendő három példányban előterjeszteni a végrehajtás elrendelésére jogosult bíróságnál. A végrehajtást kérő előterjesztheti kérelmét más nyomdai úton készített nyomtatványon is, azonban ennek mindenben meg kell felelnie a bírósági használatra

rendszeresített nyomtatvány tartalmi követelményeinek /BDT.2000.234./. A végrehajtás elrendelésére jogosult bíróság az, amely a végrehajtható okirat kiállítására jogosult /Vht. 225. § (6) bek./. Ezen szabályokból is jól látható, hogy az írásbeliség elve jobban érvényesül a végrehajtási eljárásban, mint a szóbeliség elve. A törvény azonban lehetőséget biztosít természetesen, hogy a végrehajtás elrendelése iránti kérelmet a bíróság előtt - rendszerint panasznapon - szóban, illetve az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyben, az önálló bírósági végrehajtó előtt is megtehesse a végrehajtást kérő. Ebben az esetben az írásba foglalás a bíróságra és az önálló bírósági végrehajtóra vár, feltéve ha a törvényben meghatározott további feltételek is fennállnak /Vht. 12. § (3) bek. és 12/A. §/. A végrehajtás elrendelésének vannak további alaki és tartalmi feltételei. Alaki feltétel - a formanyomtatványon benyújtott kérelmen kívül-

- a megfelelő adattartalom: a végrehajtást kérő kötelezettsége és felelőssége, hogy a végrehajtáshoz szükséges adatokat közölje, ő viseli a hiányos adatközlés kockázatát /BDT.2003.883./. A Vht. meghatározza a minimális adattartalmat, ami szükséges a végrehajtás elrendeléséhez- az adós azonosításához szükséges adatok, lakóhelye, munkahelye, székhelye, telephelye és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyak helye közül legalább egyet. Ingatlan- végrehajtás kérése esetén az ingatlannyilvántartási adatokat. Amennyiben az végrehajtást kérőnek van képviselője, úgy az erre való utalást, esetlegesen meghatalmazás csatolása. Illeték lerovása az ügyérték 1%-a minimum 5000.- forint összegben,„általában illetékbélyegben, illetőleg költségmentesség iránti kérelem előterjesztése a szükséges nyomtatványok, okiratok becsatolása mellett, vagy ha a végrehajtás alapjául szolgáló eljárásban költségmentességben részesült, az erre való utalást. Végezetül szükséges, hogy a végrehajtás elrendelése iránti kérelmet a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz nyújtsák be. Az alaki feltételek hiánya hiánypótlási felhívásra adhat alapot, vagy a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítására kerülhet sor /Pp. 95. §, 130. §/. Hatáskör vagy illetékesség hiánya esetén helye lehet áttételnek /Pp. 129. §/ vagy amennyiben a végrehajtandó határozat végrehajtása nem tartozik bírósági útra, úgy a végrehajtható okirat kiállítását meg kell tagadni /Vht. 19. § (1) bek./.

A végrehajtás elrendelésének tartalmi feltételei:

- a végrehajtandó határozat követelést tartalmazzon, jogerős vagy előzetesen végrehajtható legyen és a teljesítési határidő már letelt. Ezen követelmények nemcsak az ítéletre, hanem minden olyan határozatra érvényes, amely bírósági végrehajtás útján kikényszeríthető. Az ítélet rendelkező részét a bíróságnak úgy kell megfogalmaznia, hogy annak értelmezése a végrehajtás során ne okozzon nehézséget. Nem felel meg a követelménynek az ítélet, ha annak csak az indokolási részéből állapítható meg, hogy a rendelkező részben meghatározott időszakos marasztalás összegét egyösszegű marasztalás tartalmazza /BDT. 2008.1754/. Az ítélet indokolása végrehajtás elrendelésére nem szolgálhat alapot, az ilyen határozat alapján előterjesztett végrehajtási kérelmet meg kell tagadni /BH.2003.162./.
- a végrehajtás elrendelése bírósági útra tartozzék,
- a végrehajtandó határozatban előírt egyéb feltétel bekövetkezett,

- követelés elévülésének hiánya,
- nincs folyamatban végrehajtás vagy ha volt is, az érdemi behajtás nélkül zárult.

Amennyiben a tartalmi feltételek nem teljesülnek, azaz a végrehajtás iránti kérelem alaptalan, úgy a bíróság a végrehajtható okirat kiállítását megtagadja, ha részben alaptalan, úgy a kérelemtől eltérő végrehajtható okiratot is kiállíthat /Vht. 19. §/.

Amennyiben az alaki és a tartalmi feltételek hiánytalanul teljesülnek a bíróság a végrehajtást végrehajtható okirat kiállításával elrendeli, ezáltal állást foglal abban, hogy a végrehajtás törvényi feltételei fennállnak. A végrehajtást elrendelő bíróságnak ugyanakkor nem feladata, hogy a teljesítések és elszámolások helyességét vizsgálja /BH.1997.347./.

A végrehajtás elrendelésénél a bíróság által követendő eljárásnak két típusa van, amely attól függ, hogy a végrehajtási kérelemnek milyen hiányossága van. Úgy kér-e a jogosult végrehajtást, hogy a végrehajtás lényegi feltételei nincsenek meg, vagy a feltételek közül néhány hiányzik. Teljesen alaptalan a kérelem, ha a végrehajtás feltételei hiányoznak. A bíróság mérlegelése a végrehajtás általános és speciális feltételeinek vizsgálatára irányul, bizonyos kérdéseket azonban nem vizsgálhat, így pl., hogy a követelés fennáll-e, vagy az adós teljesítette-e. Alaptalan végrehajtási kérelem esetén a bíróság megtagadja a végrehajtási lap kiállítását, mely kötelezettség kógens /Vht. 19. § (1) bek./ . Nem tagadhatja meg a végrehajtás elrendelését a bíróság, amennyiben a végrehajtást kérő a végrehajtást az adós bárhol fellelhető vagyonára kérte, és az adós lefoglalható vagyontárgyait a bíróság felhívása ellenére sem tudja megnevezni /BH1994.156./.

Amennyiben a végrehajtási kérelem részben alaptalan , a bíróságnak hivatalból lehetősége van a végrehajtási lapnak a kérelemtől eltérő kiállítására, vagy amennyiben a hiányok bíróság által pótolhatóak, úgy ezt megteheti így alkalmassá téve a kérelmet a végrehajtás elrendelésére /Vht. 19. § (2) bek./.

IV. A végrehajtható okiratok köre

A végrehajtható okiratok két klasszikus típusa a végrehajtási lap és az okiratra vezetett végrehajtási záradék. Végrehajtható okiratnak minősülnek minden további alaki vagy tartalmi transzformáció nélkül a bíróság végrehajtást elrendelő végzései. Ezek lehetnek önálló végzések, mint pl. a letiltó végzés, de lehetséges az is, hogy a végrehajtandó rendelkezés más határozat részeként kerül megfogalmazásra, mint pl. a közvetlen bírósági felhívás. Jogunk tiltja a közvetlen végrehajtási formák és a határozatok halmozódását. Így, abban az esetben, ha a bíróság korábban közvetlen bírósági felhívást tartalmazó

határozatot adott ki, kizárólag az adós munkabéréből történő behajtás céljából újabb kiadásának nincs helye /BDT.1999.42./.

1.) A végrehajtási lap

A végrehajtási lap, olyan végrehajtható okirat amelyet a bíróság, közjegyző vagy más hatóság határozata alapján a bírósági végrehajtó számára állítanak ki. Végrehajtási lapot elsősorban a bíróság hatáskörébe tartozó polgári ügyben lehet kiállítani. A polgári ügy fogalmát tágan kell értelmezni, ide tartozik a polgári jog, a család jog, a munkajog és más jogág körébe tartozó igénynek a polgári eljárás során történő érvényesítése. Végrehajtási lap alapján történik a polgári igényen alapuló követelés behajtása akkor is, ha azt a bíróság büntető ügyben bírálta el. a késedelmi kamat a hitelezőt akkor is megilleti, ha a bíróság határozata az adóst annak kifizetésére kifejezetten nem kötelezi. A bíróság határozatában meghatározott teljesítési határidő lejártától esedékes késedelmi kamatot a hitelező kérelmére akkor is fel kell tüntetni a végrehajtási lapon, ha az ítélet erről nem rendelkezik /PK 226./ Végrehajtási lap kiállítására jogosult a közjegyző, a járásbíró, a törvényszék székhelyén működő járásbíró, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság, valamint a törvényszék /Vht. 16. §/.

Minden ügyben rendszerint egy végrehajtási lapot, a törvény pontosan meghatározza, hogy mely esetekben lehet több végrehajtási lapot kiállítani. A szabályok célja annak megakadályozása, hogy az adóst esetleg különböző végrehajtási eljárások együttes vagy egymás utáni indításával a többes behajtás veszélyének tegyék ki. Ha a végrehajtást kérő az utóbb kezdeményezett végrehajtási eljárásban olyan igényt is érvényesít, amely már a korábban folyamatban volt végrehajtási eljárásban is a végrehajtás alapját képezte, ez a végrehajtást kérő oldaláról kétszeres igényérvényesítést jelent /6-H-PJ-2007-16. bírósági határozat/. Újabb igény behajtása érdekében ellenben az újabb végrehajtási intézkedés megtételének nincs jogi akadálya /BH.2002.191./. Amennyiben több végrehajtási lap egy ügyben, ugyanabban a végrehajtási eljárásban kerül kiállításra, ezzel az ügyek száma nem sokszorozódik meg. Speciális jogi helyzet alakul ki, a jogi szituáció elsődleges forrása a perbeli keresethalmazat, másodlagos a polgári anyagi jogi jogviszony, amelyben többes kötelezettséget, vagy több jogalany jogosultságát vagy kötelezettségét érintette a peresített jogviszony.

Több végrehajtást kérőt megillető követelés esetében akkor kell több végrehajtási lapot kiállítani, ha a követelés osztható, és a végrehajtandó határozat pontosan meghatározza a követelésnek az egyes végrehajtást kérőkre eső részét. Amennyiben a követelés nem osztható, nincs mód több végrehajtási lap kiállítására.

Több végrehajtási lapot kell kiállítani akkor, ha több adóssal szemben áll fenn a kötelezettség akár egyetemlegesen, akár oszthatóan. Egyetemlegesség esetén bármelyik adóstól követelhető az egész

szolgáltatás. A végrehajtást kérő rendelkezése alapján valamennyi adóssal szemben ki kell állítani a végrehajtási lapot, de rendelkezhet úgy is, hogy csak egy adóssal szemben kéri a végrehajtást. Osztható szolgáltatás esetén szintén több végrehajtási lapot kell kiállítani, de az egyes adóstól csak a kötelezettség rá eső részét lehet behajtani. A Legfelsőbb Bíróság egy eseti döntésében kimondta, hogy a Vht. 18. §-ában foglalt rendelkezések azt a célt szolgálják, hogy az adós ellen ne lehessen különböző végrehajtók útján ugyanazon követelések behajtása érdekében több végrehajtást vezetni, a Vht. Azonban nem zárja ki, hogy az adós ellen a végrehajtandó határozatban megállapított különböző igények behajtása érdekében több végrehajtható okirat kiállításra kerüljön /BH2002.191./.

2.) Végrehajtási záradék

A bírósági végrehajtással kapcsolatban a jog ismeri azt a lehetőséget is, hogy a jogosult bizonyos törvényben meghatározott esetekben - a kereseti jogon túlmenően - azonnal végrehajtási jogot kap igényének érvényesítésére. A hatályos Vht. rendelkezései biztosítják, hogy a végrehajtási záradék mögött egy okiratba foglalt követelés legyen, mivel végrehajtási záradékot kibocsátani szigorúan csak az ilyen végrehajtandó okirat alapján lehet. A végrehajtandó okirat forrása számos szervezet vagy intézmény, de leginkább közjegyző, de más, a jogvita vagy egyéb konfliktus eldöntésére szolgáló szervezetek határozatait szintén el lehet látni végrehajtási záradékkal, mint pl. egyes jegyzői határozatokat, fegyelmi és etikai ügyben hozott határozatok, munkáltató fizetési felszólítását, mediációs határozatok, közösségi jogi rendeletek alapján hozott közokiratok /Vht. 22-23/C. §/.

A törvény szabályaiból következően azonban csak közokirat esetében van lehetőség végrehajtási záradékolásra, teljes bizonyító erejű magánokiratnál nem, ilyenkor a záradékolás törvénytörő, ezért a végrehajtás elrendelése is annak minősül /6-H-PJ-2008-7./.

Ha olyan okirat alapján kéri a végrehajtás elrendelését, ami nem minősül végrehajtási záradékkal ellátható okiratnak, a végrehajtást elrendelő bíróságnak észlelnie kell, hogy az okirat nem látható el végrehajtási záradékkal, és a záradékolást meg kell tagadnia /LB-H-PJ-2008-54./.

A bíróságnak nemcsak a végrehajtási záradékkal ellátható okirat alakszerűségét, törvényességét kell vizsgálnia, hanem a végrehajtás általános és speciális feltételeinek meglétét is. A végrehajtási záradék kiállításakor a bíróságnak nem feladata, hogy bizonyítást vegyen fel, az eljárás ezen szakaszában már nem akasztja meg az eljárást az sem, ha az adós kétséget kizáróan igazolja a tartozás megfizetését, ebben az esetben az adós több jogorvoslati lehetőséggel élhet /8-H-PJ-2007-19./.

A bíróság hatásköre és illetékessége egyértelmű, minden esetben az adós lakóhelye vagy székhelye, ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye szerinti járásbíróság látja el végrehajtási záradékkal a törvényben felsorolt okiratokat /Vht. 20. §/, valamint a végrehajtási záradékokra a végrehajtási lapra vonatkozó törvényi előírások megfelelő alkalmazását írja elő.

3.) Közvetlen bírósági letiltás

A közvetlen bírósági letiltó végzés tágabb értelemben szintén végrehajtható okirat. Ilyenkor a végrehajtás elrendelésének és foganatosításának első szakasza összefonódik, egyetlen eljárási cselekménnyel végzi el azokat a bíróság. Lényegében a végrehajtási lappal esik egy tekintet alá, azzal a különbséggel, hogy a közvetlen bírósági letiltás elrendelése végzéssel történik. Közvetlen bírósági letiltást olyan követelések esetében alkalmazható, melyeket kizárólag munkabérből kell végrehajtani, a végrehajtást elrendelő bíróság maga intézkedik az adós munkáltatója vagy járandóságát folyósító szerv irányában, hogy a behajtandó összeget a munkabérből vonja le és utalja ki a jogosultnak. A letiltó végzés a munkáltatót a jogszabályhelyben meghatározott munkabér és bérjellegű járandóságon felül számos más kifizetés terhére is levonásra kötelezi. Így a munkáltatónak a végkielégítésből is teljesítenie kell a levonást /BH.1998.597./, a jutalomként juttatott részvényérték tartásdíj alapjául szolgáló jövedelem, így a juttatást a gyermektartásdíj megállapításánál és a végrehajtás során is figyelembe kell venni /BH2006.189./.

Közvetlen letiltást akkor lehet kibocsátani, ha megvannak az ehhez szükséges általános és különös jogszabályi feltételek - a különös feltétele, hogy az adós munkáltatója ismert legyen, valamint, hogy a végrehajtást kérő kérelme vagy jogszabály alapján a követelést az adós munkabéréből kell behajtani /Vht. 26. §/. Közvetlen letiltó végzést hozhat a végrehajtási záradékolásra jogosult bíróság is, a két eljárás közötti különbség a munkáltató eljárásában van. Amíg a végrehajtási lap helyett hozott letiltó végzés esetében a munkáltatónak azonnal- a végzés jogerőre emelkedését be sem várva - ki kell fizetni a jogosultnak a letiltott összeget, addig a végrehajtási záradék helyett hozott letiltó végzés kézbesítése után az adós munkabéréből az összeget levonja, majd a levont és visszatartott összeget akkor fizeti ki, ha 45 napon belül a bíróságtól értesítést nem kap /Vht. 25. § (2) bek./. Az eltérés indoka, hogy a végrehajtási záradék esetén egy bíróilag el nem bírált követelés van a háttérben, amit akár az adós vitathat is, szemben a végrehajtási lap alapjául szolgáló végrehajtandó okirattal.

A közvetlen letiltásnak vannak kötelező és fakultatív esetei. A kötelező esetek kógens rendelkezések, így a bíróságnak nincs mérlegelési jogköre. A kötelező esetnek két típusa van, az egyik amikor a végrehajtást kérő így rendelkezik, a másik ha a végrehajtás tartásdíj vagy más részletekben fizetendő összeg iránt folyik és a munkabér végrehajtás alá vonható része az esedékes összeget fedezi. Ezek nem együttesen fennálló feltételek, hanem két különböző esetkör.

A fakultatív lehetőségeket a törvény az elsősorban kifejezéssel szemlélteti. Azokban az esetekben kell elsősorban megkísérlni a közvetlen letiltást, amikor a végrehajtást kérő követelése csekély mértékű vagy a bíróság az arányosság és fokozatosság követelményét szem előtt tartva a közvetlen letiltást tartja célszerűnek /Vht. 27. §/. azokban az egyszerű esetekben, amennyiben a letiltó végzés

kibocsátásának törvényi feltételei fennállnak ajánlatos e célszerű és hatékony végrehajtási módot igénybe venni. A végrehajtást kérő mentesül a végrehajtási költségek alól, ugyanakkor a követeléséhez gyorsan hozzájuthat.

4.) Közvetlen bírósági felhívás

A közvetlen bírósági felhívás részben rokon intézménye a közvetlen bírósági letiltásnak, de különbözik is tőle. Ebben az esetben is összefonódik a végrehajtás elrendelésének és foganatosításának első szakasza. Gyors behajtást biztosít a tartásdíj- követelésre, de szigorúan csak ezen követelés behajtására lehet igénybe venni. Az elsőfokú perbíróság bocsátja ki, és ezzel azonnal elrendeli a végrehajtást. A perben hozott ítélet rendelkező részeként kerül megállapításra a tartásdíj fizetési kötelezettség, mely előzetesen végrehajtható. /Pp. 231. § a./ pont/. Amennyiben a bíróság - kivételesen indokolt esetben - az ítélet meghozatala előtt már lejárt részletek tekintetében mellőzi az előzetes végrehajthatóságot, úgy a lejárt részletekre felhívás nem bocsátható ki /Pp. 232. § (2) bek./. A gyorsaság indoka a tartáshoz fűződő méltányosság. A perbíróság a határozat rendelkező részét 3 napon belül megküldi az adós munkáltatójának, aki ez alapján köteles eljárni. A közvetlen bírósági felhívás kibocsátása is a jogosult rendelkezési jogából ered. A bíróság hivatalból nem alkalmazhatja. A bíróságnak ebben az esetben az általános tájékoztatási kötelezettségen túlmenően a közvetlen bírósági felhívás kibocsátásának lehetőségéről a jogi képviselővel eljáró felet is tájékoztatni kell.

5.) Átutalási végzés

A pénzügyi intézménynél kezelt összegre vezetett végrehajtás speciális módja az átutalási végzés útján történő behajtás. Az átutalási végzés eredetileg az azonnali beszédési megbízással be nem szedhető számlapénzek behajtásának kiegészítő eszköze volt, 2009. november 1-jétől azonban a többi végrehajtható okirattal azonos rendeltetésű jogintézménnyé vált - értelemszerűen a szükséges eltérésekkel. Ez esetben az átutalási végzés hozatalával történik meg a végrehajtható okirat kiállítása, vagyis a végrehajtás elrendelése, ugyanakkor a végrehajtás foganatosításáról is a végrehajtást elrendelő bíróság gondoskodik akként, hogy az átutalási végzést az adós rendelkezése alatt álló összeget kezelő pénzügyi intézménynek. Az átutalási végzés korlátja, hogy ebben az esetben csak és kizárólag az adós pénzügyi intézményél kezelt összegére folytatható le a végrehajtás, más vagyona nem. Nem sért jogszabályt a bíróság, ha egy pénzforgalmi szolgáltató által vezetett több fizetési számlára hoz átutalási végzést. A pénzforgalmi szolgáltató ugyanakkor a bíróság rendelkezése nélkül is köteles az adós nála vezetett más számláira a kiterjesztést elvégezni, ha az átutalási végzésben megjelölt fizetési számlán nincs elég fedezet a követelés behajtására /BDT2013.2966./. A bíróság intézkedése az átutalási végzés kiadásával a végrehajtandó követelés behajtására irányul, az ugyanakkor csak az érintett fizetési számla egyenlegének tényleges ismeretében állapítható meg, hogy ebből a pénzügyi

intézmény mekkora összeget tud teljesíteni (végrehajtás alá vonni) a mentesség szabályaira figyelemmel. A törvény gyakorlatban tapasztalt jogalkalmazási problémát orvosol azzal, hogy a törvényalkotó eredeti szándékára és a pénzforgalom tényleges működésére figyelemmel egyértelművé teszi azt, hogy nem a bíróság által kibocsátott átutalási végzésben kell a mentesnek nem minősülő, ténylegesen átutalható összeget megjelölni; ez értelemszerűen nem is lehetséges. A ténylegesen végrehajtás alá vonható és így átutalható összeg ugyanis csak a végzés teljesítésekor - a pénzforgalmi szolgáltató által, a követelt összeg és a számlaegyenleg összegének összevetésével - állapítható meg; erre áll fenn a pénzforgalmi szolgáltató átutalási kötelezettsége, az átutalási végzésnek viszont ehelyett a végrehajtandó követelés összegét kell megjelölnie. Az illetékes bíróság az átutalási végzésben, tekintettel arra, hogy fellebbezhető, első lépésben arra utasítja a pénzügyi intézményt, hogy az adós rendelkezése alatt álló összeget zárolja. Tehát a pénzügyi intézménynek visszatartási kötelezettsége keletkezik. Amennyiben a végzés jogerőre emelkedik, úgy a bíróság felhívja a pénzügyi intézményt, hogy a számára a Vht.-ban előírt szabályoknak megfelelően teljesítse az átutalást a megjelölt bankszámlára. Gyorsítja a törvény a behajtást azzal, hogy az előzetes jogvitát követő végrehajtások esetében /Vht. 81. § (1) bek./ nem kívánja meg a végzés jogerőre emelkedését a végzés teljesítéséhez - hasonlóan ahhoz, ahogyan az a végrehajtási lap helyett hozott letiltó végzésnél is működik. A záradékolható okiratok esetében hozott átutalási végzések esetében /Vht. 81. § (2) bek./ is a letiltásokhoz hasonló szabályozást hoz létre a törvény: az adós részére nyitva álló fellebbezési határidőre tekintettel 45 napig nem történik átutalás, csak az adós rendelkezési jogának korlátozása, ezt követően pedig a fellebbezés tényleges előterjesztésétől függ az adós számlájának megterhelése. Ez a szabályozás biztosítja az átutalási végzést vitató adós jogvédelmét, ám egyben arra is ösztönzi, hogy ha élni kíván fellebbezési jogával, akkor azt - az eljárás késleltetésének megakadályozása érdekében - haladéktalanul tegye meg.

6.) További végrehajtható okiratok

A fentebb kifejtett végrehajtható okiratokon kívül a Vht. 10. §-a még említ más végrehajtható okiratokat is, melyeket csak a teljesség igénye céljából kívánok felsorolás szinten megemlíteni. Különösebb magyarázatot nem igényelnek szakdolgozatom témája szempontjából. További végrehajtható okiratok:

- pénzbüntetésről, pénzbírságról, rendbírságról, vagyonekobzásról, az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételéről, az Európai Unió tagállamában büntetőeljárásban bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott pénzügyi összegéről, valamint az Európai Unió tagállamában büntetőeljárásban alkalmazott vagyonekobzásról szóló értesítése /Vht. 10. § d./ pont/,
- bíróság bünyügyi költségéről, elővezetési és kíséresi költségéről, fegyelmi eljárásban a végrehajtóval, végrehajtó- helyettessel és végrehajtó- jelölttel szemben kiszabott pénzbírságról, valamint az alapos kifogás esetén a végrehajtót az állam felé terhelő befizetési kötelezettségről szóló értesítése, továbbá

a bírósági gazdasági hivatalnak a közjegyző által kiszabott pénzbírságról, az ügyészség által kiszabott rendbírságról, megállapított bünyügyi költségről, az ügyészség és a nyomozó hatóság által megállapított elővezetési és kíséresi költségről, valamint a pártfogó felügyelői szolgálat által a közvetítői eljárásban megállapított, az állam által előlegezett és visszatérítendő költségről szóló értesítése /Vht. 10. § e./ pont/,

- bűnyügyi zárlatot elrendelő és az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételéről, illetve visszaállításról szóló határozat /Vht. 10. § f./ pont/,

- az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtására zárlatot elrendelő végzés /Vht. 10. § g./ pont/,

- a 4/2009/EK tanácsi rendelet alapján kijelölt hazai központi hatóság által a tartásra kötelezett adatainak beszerzésére kiállított megkeresés /Vht. 10. § h./ pont/.

A dolgozat a végrehajtás elrendelésének bemutatását - a bírósági gyakorlat számára releváns végrehajtható okiratokon keresztül - követően az arányosság és a fokozatosság alapelveinek megfelelő sorrendben mutatja be a végrehajtást kérő követelésének behajtására szolgáló lehetőségeket, elsőként a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett, másodikként a munkabérre, illetőleg egyéb járandóságra vezet végrehajtás, harmadikként az ingó és negyedikként az ingatlan végrehajtás főbb szabályait a fontosabb bírósági gyakorlattal együtt.

V. A végrehajtás fogantatósítása

A végrehajtás fogantatósítása a bírósági végrehajtás második lépcsője. Ebben a szakaszban a már a legtöbb feladat a végrehajtóra hárul. A végrehajtás fogantatósítása egyet jelent az állami kényszer tényleges alkalmazásával.

1.) Végrehajtás pénzügyi intézményél kezelt összegre

A végrehajtási kényszer fokozatos alkalmazásának elvét megfogalmazó 7. §-ban foglalt rendelkezés alapján a végrehajtás fogantatósítójának először meg kell győződnie arról, hogy az adósnak van-e olyan pénzügyi intézményél kezelt összege amely végrehajtás alá vonható. a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vonatkozóan a végrehajtás fogantatósításának két esetköre van, az egyik a bíróság átutalási végzése, melyről már fentebb szót említettem, a másik esetkör a végrehajtói letéti számla javára benyújtott hatósági átutalási megbízás, amely a végrehajtónak a végrehajtás fogantatósítása során tett intézkedése: a végrehajtó a bíróság által elrendelt végrehajtást fogantatósítja. A pénzügyi intézményénél kezelt - az adós rendelkezése alatt álló- összegre a végrehajtás fogantatósítása úgy történik, hogy a végrehajtó a végrehajtói letéti számla javára nyújtja be a hatósági átutalási megbízást. A pénzügyi intézmény a végrehajtó intézkedésének megfelelően köteles a számlán lévő összegből a

megbízásnak megfelelő összeget a végrehajtói letéti számlára átutalni. Mentés a végrehajtás alól: az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének (28.500Ft) megfelelő pénzösszeg - jogalkotó álláspontja szerint elegendő az adós létfenntartásához, mely erősen megkérdőjelezhető - kivéve ha a végrehajtás gyermektartásdíjra vagy szüléssel járó költségre folyik /Vht.79/A.§/.

Az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege és az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének négyszerese közötti pénzösszeg 50%-a mentes a végrehajtás alól.

A pénzügyi intézménynél kezelt összegből az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének négyszerese feletti rész korlátlanul végrehajtás alá vonható, akár a teljes összeg felhasználható a végrehajtandó követelés kielégítésére.

A mentesség csak a természetes személyeket illető pénzösszegre vonatkozik, jogi személyekre és jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokra nem. A mentesség szabályait a pénzügyi intézmény alkalmazza: az összegnek a mentesség alá nem tartozó részét utalja át a jogosultnak vagy a végrehajtónak /Vht. 79/A/. A banknak a végrehajtói inkasszó teljesítése során a végrehajtási törvény V. fejezetében (végrehajtás pénzügyi intézménynél kezelt összegre), nem pedig a IV. fejezetében (végrehajtás munkabérre és egyéb járandóságra) foglalt mentességi szabályokat kell érvényesítenie /BDT.2010. 2189/.

Nem kell vizsgálni, hogy a pénzügyi intézménynél kezelt összeg milyen jogcímen került az adós tulajdonába. Ha az adóst ugyanazon pénzügyi intézménynél, több szerződés alapján elhelyezett pénzösszeg illetheti meg (folyószámla, betét, takarékbetét, stb.), a végrehajtás bármely megtakarítási formára foganatosítható. Ha az átutalási végzésben vagy a végrehajtó által benyújtott hatósági beszedési megbízásban megjelölt bankszámlán kezelt összeg nem vagy csak részben fedezi a követelés összegét, a pénzügyi intézmény a teljesítést kiterjesztheti az egyéb szerződés alapján kezelt, az adóst illető összegekre is, de nem lehet valamennyi számla egyenlegéből érintetlenül hagyni a végrehajtás alól - a fentiek alapján - mentes összeget, hanem a végrehajtással érintett pénzösszegek együttes összegére vonatkoztatva kell a mentes összeget meghatározni. Ha a pénzügyi intézmény a végrehajtással eredetileg érintett számla egyenlegének, betét összegének alacsony mértéke miatt más pénzösszeget is kénytelen végrehajtás alá vonni, a kiterjesztési sorrend /Vht.79/B.§(2) a)-e) pontok/ alapján kell az egyes pénzösszegeket végrehajtás alá vonni.

Ha a pénzügyi intézmény a végrehajtás alá vonandó pénzösszeget a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezése ellenére az adós vagy más javára teljesíti, a követelés összegéért felelős a végrehajtást kérőnek.

Ha a pénzügyi intézmény nem ismeri el, hogy az adóst megillető pénzösszeget kezeli, vagy a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezését nem teljesíti, a végrehajtást kérő pert indíthat ellene a követelés behajtása iránt. A követelés összegéért fennálló helytállási kötelezettség nem mentesíti a pénzügyi intézményt a végrehajtásból eredő kötelezettségek nem teljesítése miatt e törvényben és más jogszabályokban meghatározott jogkövetkezmények alkalmazása alól/Vht.79/E. § (1)- (2)bek./.

2.) Végrehajtás munkabérre és egyéb járandóságra

A pénzkövetelés esetében a munkabér és egyéb járandóság bírósági végrehajtás alá vonása általában a legegyszerűbb, költségkímélőbb és legenyhébb módja a vagyoni kényszernek a súlyosabb kényszerselekmények előtt, a pénzügyi intézménynél kezelt összegre vezetett végrehajtás követően ezt kell alkalmazni.

Ha az adós a végrehajtó helyszíni eljárása alkalmával, illetőleg a végrehajtható okirat postai kézbesítésétől számított 15 napon belül nem fizette meg a tartozását, a végrehajtó az adós munkabérét, letiltja, és ilyen módon lefoglalja /Vht. 58. § (1) bek./ A végrehajtói letiltás már a végrehajtói szakban történik, melynek során a végrehajtó a rendelkezése alatt álló nyilvántartásból tájékozódik arról, hogy van-e bejelentett munkahelye az adósnak, illetőleg talál-e egyéb járandóságot és amennyiben talál, úgy intézkedik a letiltásra irányuló felhívás kiállításáról és a munkáltatónak történő megküldéséről. A letiltható jövedelem azonban nem csak az adós munkabére lehet, hanem egyéb járandósága is, mint pl. nyugellátás, egyéb pénzbeli ellátás. A végrehajtó a letiltásban két feladatra kötelezi a munkáltatót: egyrészt a jogszabályban meghatározott összegű, letiltás alá vonható jövedelem munkabérből történő levonásra, másrészt ezen összegnek a közvetlen kifizetésére a végrehajtást kérő részére. A végrehajtás eredményessége érdekében lehetőséget ad a végrehajtnak, hogy ellenőrizze a munkáltató teljesíti-e letiltási kötelezettségét, a munkáltatót pedig együttműködési kötelezettség terheli /Vht. 60. §/. A levonást a nettó munkabérből kell eszközölni, melyből a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összege mentes a végrehajtás alól, melyből legfeljebb 33%-ot, kivételesen 50%-ot lehet levonni, azonban az öregségi nyugdíj ötszörösét meghaladó összeg korlátozás nélkül végrehajtás alá vonható. Tapasztalataim szerint a munkáltatók a kötelezettség egyszerűbb teljesítése érdekében a munkabérből mentes összeget nem szokták figyelembe venni a levonás eszközölésekor és az adósok nagyobb része sincs tisztában azzal, hogy ezen összeg mentes a levonás alól. A Legfelsőbb Bíróság már több döntésében rámutatott arra, hogy a munkavállaló részére kifizetett juttatás jogcímét illetően nem a juttatás elnevezésének, hanem a rendeltetésének van elsősorban jelentősége. Ezért, bár a költségtérítésként kapott összeg nem vehető munkabérként figyelembe, ha az e címen feltüntetett és kifizetett összegről megállapítható, hogy annak rendeltetése nem a felmerült költségek megtérítése, hanem az a munkaviszonyon alapuló személyes közreműködést, a végzett munka anyagi elismerését szolgálja, ténylegesen a munkabérrel vonható egy kategóriába /BH1993. 772,

EBH1999. 54/. A végzett munka anyagi elismerését szolgáló rendszeres személyi juttatás a gyermektartásdíj alapjához tartozik akkor is, ha a munkáltató azt költségtérítésnek tünteti fel /EBH2005.1214/. Amennyiben az adós több munkáltatótól kap munkabért a mentesség abból a munkabérből illeti meg, amelyet elsőként tiltottak le /Vht. 62. § (2) bek./. A Vht. széles körben, de meglehetősen pontosan szabályozza azon juttatások körét, melyek teljes egészében mentesek a végrehajtás alól. A munkáltató köteles az adós munkabéréből a letiltásban meghatározott összeget levonni és kifizetni, valamint értesíteni az adóst a letiltásról, vagy a letiltás foganatosításának akadályáról a letiltást kibocsátó szervet /Vht. 75. § és 76. §/. Egyebekben pedig a munkáltatónak a le nem vont összeg erejéig készfizető kezési felelőssége van /Vht. 79. § (1) bek./.

3.) Ingóvégrehajtás

A Vht. nem határozza meg az ingóság fogalmát, a végrehajtás szempontjából ingóságnak minősül a követelés (Vht. 110-113.§), az értékpapír (Vht. 130-131.§), az üzletrész (Vht. 132.§) és a külön nem említett szerzői jogok vagy az ingatlannak nem minősülő felülepítmények (pl. bódék) is. Összefoglalva az ingóvégrehajtás alá vonható a fizikai valóságában létező, vagyoni értékkel rendelkező valamilyen vagyontárgy, továbbá a vagyoni értékkel rendelkező követelés, igény vagy jog. Az ingóvégrehajtás szabályait kell alkalmazni pénzkövetelés behajtása iránti ingófogalására, és az ingófogalás szabályai az irányadók - a Vht. eltérő rendelkezései hiányában - a végrehajtás alá vonható vagyoni értékű jogokra, követelésekre is. A földrészlet alkotórésze az épület, a malomépületben beépített malomtechnikai berendezések az épülettel alkotórészi kapcsolatban állnak, s mint ilyenek osztják a földlog jogi sorsát; ezért a berendezéseket önálló ingóságként sem lefoglalni, sem pedig árverés vagy az árverési vétel hatályával értékesíteni nem lehet - Nem jár el jogellenesen az adóhatóság, ha a berendezések árverését megsemmisíti /BH.2004. 509./.

Az ingóvégrehajtás két szakaszból áll az adós ingóságainak (vagyoni értékű jogainak és követeléseinek) lefoglalása és az ingóságok értékesítése.

Ha az adós a végrehajtható okiratban feltüntetett kötelezettségét önként nem teljesítette, a végrehajtó az adós ingóságait foglalási jegyzőkönyvben összeírja, és ilyen módon lefoglalja. A foglalásra - főszabályként - a végrehajtási költség megelőlegezésének időpontjától számított 30 napon belül kerül sor /Vht. 84. § (1)-(2) bek./, azért hogy az adós ne legyen ideje elidegeníteni, vagy a végrehajtás alól egyéb módon kivonni a vagyonát.

A foglalás tényleges időpontja a végrehajtható okirat kézbesítésének módjától függ. Ha a végrehajtó személyesen adja át az adósnak, haladéktalanul, ha viszont postán kézbesíti, a kézbesítéstől számított 45 napon belül kell elvégezni a foglalást /Vht. 84. § (2)-(3) bek./. Lefoglalni az adós birtokában,

őrizetében levő vagy más olyan ingóságot lehet, amelyről valószínűsíthető, hogy az adós tulajdonában van. Nem lehet lefoglalni az adós birtokában, őrizetében levő ingóságot, ha a rajta levő jelből vagy más körülményből minden bizonyítás nélkül kétségtelenül megállapítható, hogy az ingóság nincs az adós tulajdonában /Vht.86.§ (1)-(2) bek./.

Az ingó foglalás foganatosítására leginkább az adós gépjármű tulajdonának lefoglalásával kerül sor, ami az esetek többségében a járműnyilvántartásban szereplő adatok felkutatása útján és az illetékes okmányiroda forgalomból történő kivonást kimondó határozatával történik /Vht. 103. § (3) bek./.

A gépjárművekre vonatkozó új szabály mely szerint, ha a végrehajtó lefoglalja és kivonatja a forgalomból adós gépjárművét, akkor adós 8 napon belül a bírósághoz fordulhat annak forgalomba történő visszahelyezése miatt, ha a gépjárművet munkába járásra, üzleti tevékenységéhez vagy maga, vagy családtagjai szállítása érdekében használja.

A lefoglalt ingóságokat főszabály szerint az adós őrizetében kell hagyni /Vht. 104. § (1) bek./, a vagyontárgyak azonban a lefoglalás tényével kikerülnek az adós rendelkezése alól, aki azokkal már nem rendelkezhet, azokat - az elhasználható dolgok kivételével - csak rendeltetésüknek megfelelően és állagsérelem nélkül használhatja, köteles továbbá gondos megőrzésre /Vht. 104. § (2)-(3) bek./, állagmegóvásra, továbbá a dolgok rendeltetésszerű használatra alkalmas állapotának fenntartására. Nem maradhat az adós birtokában az arany, platina, ezüst, a fizetőeszközök, az arany, platina felhasználásával készült tárgyak, a drágakő, nyomdai úton előállított értékpapír, készpénz /Vht. 98-100. §/. A lefoglalt ingóságon elidegenítési és terhelési tilalom áll fenn. Lefoglalni forgalomképes, vagyis értékesíthető vagyontárgyakat lehet. Ha több ingóságot kell lefoglalni, a végrehajtó dönt a lefoglalási sorrendről. A foglalást addig kell folytatni, amíg a követelés, annak járulékai, valamint az eljárás befejezéséig előreláthatóan felmerülő végrehajtási költség teljes fedezete megkívánja /Vht. 87. § (1) bek./. A végrehajtónak a sorrend meghatározásakor azt kell számításba venni, hogy mely ingóságok lefoglalásával és későbbi árverésével lehet a követelést behajtani.

A foglalásról jegyzőkönyvet kell felvenni. A végrehajtó a foglalási jegyzőkönyv másolatát foglaláskor átadja a jelen levő feleknek, az adós távolléte esetén a Vht. 85. §-ában felsorolt más jelenlévőnek és kézbesíti az adósnak, a végrehajtást kérő távolléte esetén pedig a végrehajtást kérőnek. /Vht. 88. § (2)-(4) bek./. A jegyzőkönyvet főszabály szerint a foglalás helyszínén kell elkészíteni, de a végrehajtó akadályoztatása esetén a jegyzőkönyv máshol is elkészíthető, ilyenkor fel kell tüntetni az elkészítés helyét és a helyszíni elkészítés akadályának okát /Vht. 35. § (1) bek./.

A Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésében is megállapította, hogy a dolog foglalási jegyzőkönyvbe vétellel, a keltezés időpontjában válik elidegenítési és terhelési tilalommal terheltté, ezért a dologra

nézve ezen időpontot követően kötött adásvételi szerződés jogszabályba ütközik és semmisnek minősül, még az adóssal jóhiszeműen szerződő fél sem szerezhetsz tulajdonjogot /BH 2011. 203., BH 2002. 362./. A felfüggesztő feltétellel megkötött adásvételi szerződés hatályosulását megelőző foglalás meghiúsítja a szerződés hatályának beálltát, így ha a feltétel utóbb be is következik, a foglalásra tekintettel a szerződés érvényesen már nem jöhet létre /BH 2004. 26.; EBH 2003. 963.; EBH 2005. 1319./.

A törvény széles körben szabályozza a végrehajtás alól mentes ingóságok körét, miután a végrehajtás célja nem lehet az adós létfenntartásának az ellehetetlenítése, így szükséges azon vagyontárgyak körének meghatározása, amelyek az adós létfenntartását biztosítani képesek.

A bírói gyakorlat szerint a foglalkozás gyakorlásához nélkülözhetetlen eszköz akkor is mentes a foglalás alól, ha az adós azt átmenetileg egészségi állapota miatt nem használja. Ha azonban az adós a foglalkozásával már véglegesen felhagyott, a mentesség nem állapítható meg. A foglalkozás gyakorlásához nélkülözhetetlennek minősülő vagyontárgy vizsgálatánál figyelembe kell venni, hogy az adós az említett tevékenységet rendszeresen, élethivatásszerűen folytatja-e, továbbá, hogy az ilyen tevékenységből olyan mértékű jövedelemre tesz-e szert, amely jelentősen hozzájárul létfenntartásához.

A természetes személyadós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalásakor, ha a gépjármű becsértéke nem éri el az igazságügyi miniszternek a pénzügyminiszterrel egyetértésben kiadott rendeletében foglalt összeget, a gépjármű mentes a végrehajtás alól /13/2001. (X.10.) IM rendelet/. Ha nagyobb becsértékű, akkor lefoglalható, majd értékesíthető, de a befolyt vételárnak a végrehajtási költségek kielégítése után fennmaradó részéből az említett rendeletben megjelölt összeg az adóst illeti meg, míg a fennmaradó rész fordítható a követelések kielégítésére, kivéve, ha a befolyt vételárból zálogjoggal biztosított követelést is ki kell elégíteni /Vht. 170/A.§./.

Az általános szabályok szerint kell a gépjármű lefoglalását elvégezni, ha a végrehajtási eljárás alatt az adós foglalkozásának gyakorlásával felhagyott vagy a foglalkozás gyakorlásához szükséges engedélyt visszavonták.

Ha az adós a foglalás után sem teljesítette pénzfizetési kötelezettségét, a lefoglalt ingóságot értékesítik. A végrehajtó a lefoglalt ingóság értékesítése iránt a foglalástól számított harminc nap eltelté után haladéktalanul intézkedik. Ha a foglalástól számított 8 napon belül igényper indítottak, az igényelt vagyontárgy értékesítése iránt az igényper jogerős befejezése után lehet intézkedni. A végrehajtó az értékesítést olyan időpontra tűzi ki, amely a helyi körülmények között a legcélszerűbb /Vht.115.§/. A romlandó dolgot a foglalás után haladéktalanul értékesíteni kell /Vht.116. §/.

Az ingóságok értékesítésére elektronikus árverés útján vagy hagyományos ingóárverés lebonyolításával kerülhet sor. Kulcsfontosságú, hogy az árverés során a lehető legszélesebb vevőkör legyen elérhető, számukra az árverésen való részvételhez szükséges minden információ rendelkezésre álljon, a valódi árversenyt ne gátolja sem az eljárási rend, sem visszaélésszerű magatartások, sem az árverésre kerülő vagyontárgyak lényeges tulajdonságai vonatkozásában rendelkezésre álló információ hiánya, továbbá az árverés végleges lezárását elhúzó jogorvoslati eljárások sem nehezítsék. A törvény minden említett követelmény érvényesítése érdekében tartalmaz rendelkezéseket, valamint annak végrehajtási rendeleti szintű kezelését előkészíti, és átfogóan módosítja az árverés szabályozását a behajtási hatékonyság növelése, az adósok vagyónvédelme és a visszaélések megelőzése érdekében. Ennek legfőbb eszköze az elektronikus árverési rendszer fejlesztése, mely a gyakorlati tapasztalatok alapján a jelenleg ismert legalkalmasabb eszköz a nyilvánosság, az eljárás átláthatósága és az árverseny biztosítására.

Ingóságok esetében a lefoglaláskor kell megállapítani a becsértéket. A foglalási jegyzőkönyvben egyértelmű és beazonosítható módon kell megjelölni a lefoglalt ingóságokat és a foglalási jegyzőkönyvben az értéküket fel kell tüntetni. A becsérték megállapításánál az ÁFÁ-t is magában foglaló árat kell megállapítani. Ha az adós lefoglalható vagyontárgyai technológiai vagy termelési, szolgáltatási egységet alkotnak (pl.: gépsor), a végrehajtó a foglalási jegyzőkönyvben feltünteti az ingóságok egészének és az egyes ingóságok becsértékét is /Vht. 103/D. §/.

A becsérték meghatározására a Vht. három lehetőséget határoz meg:

- Ha a felek a becsértékben megegyeztek, ezt kell irányadónak tekinteni /Vht. 97. § (2) bek./.
- Megegyezés hiányában a végrehajtó becsléssel határozza meg az ingóság értékét a forgalmi árat alapul véve /Vht. 97. § (1)-(2) bek./. A forgalmi ár az az érték, amelyért az ingóság a kereskedelmi forgalomban értékesíthető.
- Ha valamelyik fél indítványozza, a végrehajtó a foglalásnál szakértő-becsűst alkalmaz. A foglalás után a végrehajtó szakértő-becsűs közreműködésével a becsértéket módosíthatja, ha ezt bármelyik fél a foglalási jegyzőkönyv kézbesítésétől számított 8 napon belül kérte, ilyen esetben a végrehajtó által korábban megállapított becsérték módosítható /Vht. 97. § (3) bek./.

Vannak olyan speciális ingóságok, amelyeknek az esetében az elektronikus árverés szóba sem kerülhet, ilyenek romlandó dolgok vagy az engedély alapján birtokban tartható ingóság értékesítése során (bizományosi értékesítés) /Vht.132/B§(1)-(2) bek./.

A Vht. szabályozza az ingóárverés helyét, kitűzését és annak lebonyolítását. Az első árverésen el nem adott ingóságot második árverésen kell értékesíteni. A végrehajtó a második árverést az első árveréstől számított 3 hónapon belüli olyan időpontra tűzi ki, amely a helyi körülmények között a legcélszerűbb.

Az elektronikus árverés intézménye az eljárásban részt vevő mindkét fél számára előnyös, hiszen így a legtöbb esetben magasabb árverési vételár érhető el, így az adós tartozása nagyobb mértékben csökken, míg a végrehajtást kérő követelése szintén nagyobb mértékben térül meg.

Az árverés elektronikus úton történő lebonyolítására a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara által működtetett számítógépes keretrendszer, az ún. elektronikus árverési rendszer szolgál.

Az elektronikus árverés nem egy meghatározott helyen és időpontban zajlik, hanem az árverési hirdetés közzétételét követő ingóárverés esetén 30. napnak /Vht. 132/F. § (6)bek./, ingatlan árverés esetében pedig 60. napnak /Vht. 145/B. §/ a végrehajtó által -a rendszer lezárásának 8 és 20 óra közé eső időpontja - között meghatározott óráig tart, mely alatt bármikor tehető olyan vételi ajánlat, amely utóbb (az árverés befejezésekor) árverési vételnek minősül.

A végrehajtó elektronikus árverés útján értékesíti

- a végrehajtást kérő kérelmére a 100 ezer Ft-ot elérő becsértékű ingóságot, ha a szállítási és tárolási költségeket a végrehajtást kérő megelőlegezte,
- az ingóságot, ha annak őrzése vagy tárolása egyébként biztosított,
- az üzletrészt,
- az értékpapírt, ha e törvény az értékpapír értékesítésére árverés tartását írja elő.

A végrehajtást kérő kérelme csak akkor szükséges az elektronikus árveréshez, ha maga intézkedik a 100.000 Ft-ot elérő becsértékű ingóság őrzési, tárolási költségeinek előlegezése iránt, ha viszont az ingóság tárolása egyébként biztosított, nem szükséges sem kérelem az elektronikus árveréshez, sem pedig a 100.000 Ft becsérték-értékhatár elérése.

Kötelező az elektronikus árverés - az értékesítést követően fizikai átadást nem igénylő - üzletrész, illetve az értékpapír árverési értékesítésére /Vht. 132/B§/.

Az elektronikus árverési rendszerbe árverezőként történő belépésre az árverezők nyilvántartásába bejegyzett felhasználó jogosult az e célból megállapított és aktivált felhasználói nevének és jelszavának megadásával. Az elektronikus nyilvántartásba történő bejegyzés személyesen, bármely végrehajtónál kérhető. Az árverező aktiválását követően, a licitálás következik. A licitálás az a folyamat, amelynek során a regisztrált árverező az adott árverési tételhez aktivált felhasználói nevével és jelszavával az árverésre kerülő vagyontárgyra érvényes árajánlatot tesz. Az ajánlattétel során egyetlen korlátozást kell figyelembe vennie, mely szerint az általa felajánlott vételár összege a legalább a licitlépcső mértékével meghaladja az utolsó közzétett árajánlat összegét. Amennyiben az adott tétel tekintetében még nem történt árajánlat, abban az esetben az árverező árajánlata akkor

lesz érvényes, ha összege eléri az adott vagyontárgy esetében felajánlható legkisebb vételárat. A legkisebb vételár ingóság esetén a kikiáltási ár 35%-a, (ingatlan esetén 50%-a, lakóingatlan esetén a 70%-a, tulajdonközösség megszüntetése esetén a bíróság által megállapított legkisebb árverési vételár) zálogtárgy egyszerűsített értékesítése esetén a kikiáltási ár.

A licitálásra az árverés során, annak lezárásáig van lehetőség. Mind ingó, mind ingatlan elektronikus árverezése esetén abban az esetben, ha az árverés befejezését megelőző öt percen belül újabb vételi ajánlat érkezik, az árverés időtartama, e vételi ajánlattételtől számított öt perccel automatikusan meghosszabbodik az utolsó vételi ajánlat megtételét követő ötödik perc végéig /Vht. 132/F. § (6) bek., 145/B. §/. Ez nem azt jelenti, hogy licitálás a végtelenségig elhúzódhatna, mert a kötelező licitküszöb gátat szab a korlátlan ajánlattételi lehetőségeknek. A licitküszöb összege a kikiáltási ár függvénye. Az elektronikus árverés minden esetben az árveréshez tartozó licitnapló lezárásával fejeződik be, ennek esetei az árverés sikeres, az árverés sikertelen, ha a közzétételi időtartam alatt nem tettek érvényes vételi ajánlatot, a végrehajtó zárja le a licitnaplót, ha az árverési folyamatot meg kell szakítani (pl. az adós időközben a tartozását kifizette, eljárás szünetel).

Az első árverés sikertelensége esetén a második árverést az első árverésre vonatkozó szabályok alkalmazásával kell lefolytatni, azzal az eltéréssel, hogy az első árverésen legmagasabb ajánlatot tett, de a vételár fizetését elmulasztó árverező nem árverezhet. Ha a második árverésen az ingóságot alacsonyabb áron adták el, mint amelyet az első árverésen a legmagasabb ajánlatot tett árverező felajánlott, a különbözetet a korábbi legmagasabb ajánlatot tevő és a vételár fizetését elmulasztó árverező a végrehajtó felszólítására 15 napon belül köteles megtéríteni. Ha ezt elmulasztja, a végrehajtó az erről szóló iratokat beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz, amely végzéssel kötelezi a fizetést elmulasztó árverezőt a különbözet megtérítésére; a megtérítendő összegbe az elvesztett előleget be kell számítani. Az elvesztett előleg és a fizetést elmulasztott árverező által megtérített különbözet a végrehajtás során befolyt összeget növeli /Vht.132/G. § (7) bek./.

A sikertelen második árverést követően mind az ingatlanok, mind az ingóságok esetében a vagyontárgy végrehajtást kérők általi - követelésük fejében történő - átvételének lehet helye. Az árverés sikertelenségéhez vagy a kereslet hiánya vezet (nem volt érvényes licit) vagy a legtöbbet ajánló árverési vevő azon mulasztása, hogy a felajánlott vételárat utóbb nem fizeti meg. A mulasztás egyik szankciója az előleg elvesztése, a másik pedig a második árverésen elért alacsonyabb vételárral keletkező „kár”, a vételár-különbözet megtérítése /Vht.134.§/.

A mennyiben a végrehajtást kérő az ingóságot a második sikertelen árverést követően nem vette át, abban az esetben üzletrész és értékpapír esetén fel kell oldani a foglalás alól és vissza kell adni az

adósnak. Más a helyzet azoknál az ingóságoknál, amelyeknek a tárolásáról az eljárás során gondoskodni kell. Ezekben az esetekben harmadik árverés is tartható.

A második sikertelen árverést követően, ha az ingóságot a végrehajtást kérő nem vette át és az ingóság tárolása biztosított, a végrehajtó - a kikiáltási ár korlátlan leszállítása mellett -harmadik árverést is tartható. A harmadik elektronikus árverés során a kikiáltási ár már korlátlanul leszállítható, tehát az ilyen ingóság gyakorlatilag bármi áron értékesíthető, ettől eltekintve az árverés feltételei azonosak. Ez egy olyan új jogintézmény, amelynek a célja már nem feltétlenül a követelés behajtása, hanem az eljárás során felmerült költségek legalább részbeni megtérülése, valamint további költségek felmerülésének a korlátozása.

Az árverező személyesen vagy megbízottja, illetőleg képviselője útján árverezhet, a törvény meghatározza azon személyek körét, akik semmilyen körülmények között nem vehetnek részt az árverésen. Az 1994. évi LIII. törvény 123. § (2) bekezdése az adós testvérét nem zárja ki az árverezők köréből. Amennyiben az adós testvére a végrehajtás alá vont vagyontárgyat valójában az adós részére kívánja megszerezni (közvetett szerzés), annak, aki az árverés jogszerűtlenségét emiatt sérelmezi, hivatkoznia kell a közvetett szerzés tényére, meg kell jelölnie a tényállítását alátámasztó bizonyítékait, a bíróságnak pedig indokolnia kell az álláspontját /EBH2010. 2143/. A Ptk. lehetővé teszi /Ptk. 5:81. § (5) bekezdés/, hogy a tulajdonostárs - közös tulajdon esetén - a többi tulajdonostárs tulajdoni hányadára vonatkozó elővásárlási jogát végrehajtási árverés esetén is gyakorolhassa. A Vht. hatályos rendelkezései értelmében /123/A. § (1) bekezdés/ ha törvény a dolog kényszer értékesítése esetére lehetővé teszi az elővásárlási jog gyakorlását, azt a végrehajtási eljárásban előárverezési jognak kell tekinteni, e jog gyakorlásának feltételeit pedig a Vht. határozza meg. Az előárverezési jog gyakorlásának feltétele, hogy az árverés megtartása előtt az előárverezésre jogosult igazolja jogosultságát. A végrehajtási eljárás ugyanakkor olyan nem peres eljárás, amelyben bizonyítás lefolytatásának már nem lehet helye, vagy ha az kivételesen mégis szükségessé válna, a törvény a bizonyítást perre utalja. Mindez szükségessé teszi annak szabályozását, hogy a tulajdonostárs milyen módon igazolhatja jogosultságát a végrehajtási eljárás során. A tulajdonostárs jogosultságát tulajdoni lappal, lajstromozási okmánnyal, vagy igénykeresetnek helyt adó jogerős bírósági határozattal igazolhatja, mivel ezek azok a tulajdonjogot igazoló okiratok, amelyek alapján a végrehajtó hitelt érdemlő módon meg tudja állapítani a tulajdonjog fennállását a nem peres eljárás keretei között. Az elővásárlási jog gyakorlása a végrehajtási árverésen az ún. előárverezési jog gyakorlásával történik, amely szükségessé teszi annak szabályozását is, hogy a Ptk. szerint elővásárlásra jogosultak milyen módon gyakorolhatják az előárverezési jogot a végrehajtási árverés során, illetve a különböző jogcímenek alapuló /Ptk. 3:167. § (8), 5:81. § (5), 1993. évi LXXVIII. törvény 85/F. §/ előárverezési jogok hogyan viszonyulnak egymáshoz. A végrehajtási árverésnek lényegi eleme, hogy a lehető legmagasabb áron kerüljön sor az árverezett dolog értékesítésére, mert ez szolgálja a legnagyobb

mértékben a végrehajtani kívánt igény megtérülését. E jogpolitikai cél érvényesülését akkor is biztosítani kell, ha előárverezési jog gyakorlása történik; az előárverezési jog gyakorlásának szabályai ezért egyrészt biztosítják is az előjogosultságot a korábban megtett vételi ajánlattal kapcsolatban, de az árversenyt sem korlátozzák, mivel az előárverezési jog gyakorlása - az egyébként törvényben meghatározott ideig tartó - árverésen a licitálási folyamatot nem zárja le. Ez áll összhangban azzal, hogy az árverésnek nem az a célja, hogy az értékesítés során az adott árat megadó ajánlattevők közül annak juttassa a dolgot, akinek a többiekhez képest erősebb érdeke/joga fűződik a dolog megszerzéséhez, hanem az alapvető cél az, hogy a dolgot a legtöbbet ajánló szerezzze meg és csak ennek keretei között érvényesíthető a Ptk.-n alapuló előárverezési jog is. Ezért indokolt kiegészíteni a Vht. 123/A. §-át azzal a rendelkezéssel, hogy az árverezés során a különböző jogszabályokon alapuló előárverezési jogok között sorrend és rangsor nem érvényesül. Ezzel párhuzamosan ugyanakkor indokolt megszüntetni a Vht. 132. § (2) bekezdésében az üzletrész vonatkozásában a gazdálkodó szervezet tagját, a gazdálkodó szervezetet, valamint a gazdálkodó szervezet által kijelölt személyt megillető előárverezési joggal összefüggésben felállított sorrendet. Mindebből következik, hogy ha több előárverezésre jogosult vesz részt az árverésen és az egyik az aktuális legmagasabb vételi ajánlatot megajánlja, más előárverezésre jogosult már csak magasabb összegű vételi ajánlatot tehet. Ezt támasztja alá az is, hogy az előárverezésre jogosultat az árverező jogállása illeti meg, azaz az előárverezésre jogosult előnye kizárólag az előárverezésre nem jogosulttal szemben érvényesülhet, de másik előárverezésre jogosulttal szemben nem. Az új szabályozással egyidejűleg szükséges az árverési hirdetmények tartalmának módosítása is, melyekben indokolt feltüntetni azt a tényt, hogy az árverezni kívánt dolgokkal összefüggésben áll-e fenn valamilyen jogcímen előárverezési jog.

Olyan ingóság esetében, amelynek őrzése vagy tárolása nem biztosított vagy ha az utóbb kitűzött elektronikus árverés is sikertelen maradt, a végrehajtó felhívja az adóst, hogy az ingóságot 30 napon belül vigye el. Ha az adós a felhívástól számított 30 napon belül nem jelentkezik az ingóságért, a végrehajtó megszünteti annak további őrzését és intézkedik az ingóság megsemmisítése vagy hulladékként való átadása iránt /Vht. 135.§ (3) bek./. A vagyonekbezárt végrehajtása során lefoglalt ingóságot nem lehet az adósnak visszaadni, hanem intézkedni kell a megsemmisítése vagy hulladékként átadása iránt.

A Vht. lehetőséget ad arra, hogy a lefoglalt vagyontárgyat árverésen kívül - de árverés hatályával - adja el a végrehajtó. Alapvetően két útja van az ilyen értékesítésnek ingó (és ingatlan) esetében.

Az első eset, amikor a felek közösen kérik, hogy a végrehajtó az általuk meghatározott vevőnek, az általuk meghatározott vételáron árverés hatályával értékesítse a vagyontárgyat. Az ilyen kérelemhez a végrehajtó kötve van és köteles az értékesítést a felek által megjelölt módon értékesíteni. Az elektronikus árverés esetén, azonban már van eltérés, mert abban az esetben, ha a licitnaplóban már

tettek közé vételi ajánlatot, akkor a végrehajtó csak abban az esetben köteles a kérelmet teljesíteni, ha az abban foglalt vételár magasabb a licitnaplóban közzétettnél.

A második eset, amelynél az adós kizárólagosan jogosult ilyen kérelem benyújtására, abban az esetben, ha a vételár a végrehajtás során érvényesíteni kívánt valamennyi követelést és járulékait fedezi. A végrehajtó ilyenkor nincs kötve a közzétett vételi ajánlathoz, köteles a kérelemben foglaltak szerint eljárni. A bírósági végrehajtás során nem az adós köt szerződést az árverési vevővel, hanem a jogszerzés egy olyan önálló, nem szerződésen alapuló jogcímen - az árverésen - alapszik, amelyet a végrehajtó lebonyolít, eljárási szabályait pedig a törvény rendezi. Amennyiben az ingó vagy ingatlan értékesítésére a Vht. felhatalmazása alapján nem árverésen, hanem azon kívül történik, a vagyontárgyat maga a végrehajtó adja el, de árverési vétel hatályával. Mindebből következik, hogy a Vht. árverésre, az adós vagyonának értékesítésére vonatkozó szabályai sérelme esetén - mivel a jogszerzés nem szerződésen, hanem más, önálló jogcímen, az árverésen alapul - a szerződésre vonatkozó szabályok, így a jogszabályba ütköző szerződés semmisségére, vagy a szerződés feltűnő értékaránytalanságára vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók, hanem a Vht. jogorvoslatra vonatkozó szabályai az irányadók. Az adósnak a végrehajtási eljárásban az árverésen kívül, de árverési vétel hatályával történő értékesítéshez tett nyilatkozata nem minősül olyan egyéb jognyilatkozatnak, amely a Cstv. 40. § alapján megtámadható lenne /BDT2004. 953./.

4.) Az ingatlan-végrehajtás

A Vht. jogi szabályozása az egyszerű és az adósra nézve kevésbé megterhelő végrehajtási módoktól halad az adóst leginkább sújtó végrehajtási cselekmény - a lakhatását biztosító - ingatlan árverezése felé. Ez azt is jelenti, hogy a törvény mindaddig védi az adós ingatlan vagyonát, amíg belátható időn belül, más módon a végrehajtás eredményre vezet.

Ha a végrehajtó az adós ingatlanát lefoglalja, azt csak akkor értékesítheti, ha a követelés az adós egyéb vagyontárgyaiból nincs teljesen fedezve, vagy csak aránytalanul hosszú idő múlva elégíthető ki /Vht. 7. § (2) bek./. Az adós tulajdonában levő ingatlant az ingatlan jellegére, művelési ágára és az ingatlant terhelő jogra vagy tilalomra, továbbá az ingatlanhoz kapcsolódó, az ingatlan-nyilvántartásba feljegyzett tényekre tekintet nélkül végrehajtás alá lehet vonni /Vht. 136. § (1) bek./.

Ha a végrehajtható okirat tartalmazza az ingatlan adatait, a végrehajtó a végrehajtási költség megelőlegezését - ideértve az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díjának a végrehajtónak történő megfizetését - követő 3 munkanapon belül lefoglalja az ingatlant /Vht. 138. § (1) bek./.

Ha a végrehajtást kérő a végrehajtási kérelemben úgy rendelkezett, hogy az adós ingatlanát is vonják végrehajtás alá, vagy az adós ingatlanának végrehajtás alá vonását nem zárta ki, de a végrehajtási kérelemben az ingatlan adatait nem jelölte meg, a végrehajtó a végrehajtási költség előlegezését és az ingatlan adatainak beszerzését, valamint az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díjának a végrehajtónak történő megfizetését követő 3 munkanapon belül intézkedik az ingatlan lefoglalása iránt /Vht. 138. § (1) bek./. A végrehajtó az ingatlan lefoglalása végett megkeresi az ingatlan fekvése szerinti ingatlanügyi hatóságot, hogy a végrehajtási jogot jegyezze be az ingatlan-nyilvántartásba. A foglalás a végrehajtási jog bejegyzésével valósul meg /Vht. 138. § (2) bek./. A végrehajtási jog bejegyzése az ingatlant nem teszi forgalomképtelenné, de a lefoglalt ingatlanra vonatkozólag jogot csak azzal a feltétellel lehet szerezni, hogy az a végrehajtást kérő végrehajtási jogát nem sérti, és a végrehajtás célját nem hiúsítja meg.

Az ingatlan becsértéke megállapításának esetei:

- a végrehajtó adó- és értékbizonyítvány alapján történő becsérték-megállapítása;
- a végrehajtási eljárás alanyainak megállapodása;
- bármelyik fél erre irányuló kérelmére a végrehajtó igazságügyi szakértő szakvéleménye alapján állapítja meg az ingatlan becsértékét;
- ha a becsérték közlésétől számított 15 napon belül bármelyik fél (vagy zálogjogosult) végrehajtási kifogást terjesztet elő, a becsértéket a bíróság - szükség esetén szakértő közreműködésével - állapítja meg /Vht.140.§/.

Ha a becsérték megállapítása (kifogás esetén bíróság általi jogerős megállapítása) óta három év eltelt, és az ingatlan még nem került értékesítésre, a végrehajtó bármelyik fél kérelmére az árverés kitűzése előtt a becsértéket ismételten megállapítja. A becsérték újbóli megállapításának lehetősége, nagyobb esélyt biztosít egy olyan kikiáltási ár megállapítására, amelynek alapján nagyobb lehet az ingatlan sikeres értékesítésének esélye, de az új becsérték nem minden esetben jelent a korábbinál magasabb értéket, az aktuális árviszonyok ugyanis mindkét irányba változhatnak. Ezen szabály azonban, csak a 2012. szeptember 01. napját követően közölt becsértékekre vonatkozik, ezen időpontot megelőző becsértékekhez nem lehet hozzányúlni.

Az ingatlanárverés megsemmisítésére ad alapot, ha a végrehajtó téves tájékoztatást adott a becsérték leszállításának mértékéről. Ingatlan árverése esetén a végrehajtónak nem csupán a becsértéket kell közölnie a felekkel és az egyéb érdekeltekkel, hanem az árverés további lényeges feltételeiről is tájékoztatnia kell a résztvevőket, mégpedig mind az árverési hirdetményben, mind az árverés megkezdésekor /Vht.147.§ (1) bekezdés/. Az ügy iratai szerint a végrehajtó tájékoztatást adott a becsérték leszállításának lehetőségéről és mértékéről, a leszállítás mértékét azonban nem a Vht.160.§ (2) bekezdésében előírtaknak megfelelően jelölte meg. Ahogyan azt az első- és a másodfokú bíróság

helytállóan kifejtette: az ügyben a végrehajtó három sikertelen árverést követően tűzte ki a 2007. augusztus 6-i árverést, ezért a becsérték leszállításának mértékére a Vht.160.§ (2) bekezdése irányadó. A felülvizsgálati kérelem indokai kapcsán megjegyzi a Legfelsőbb Bíróság, hogy a becsérték leszállítása valóban csak lehetőség és nem kötelezettség, azonban a leszállítás mértéke az árverés fontos feltétele: döntően befolyásolja a kikiáltási ár meghatározását, s végső soron az árverési vételár összegét. A végrehajtó azzal, hogy nem az ügyre irányadó jogszabályi rendelkezésnek megfelelő tájékoztatást adott a becsérték leszállításának alsó határáról, s így az árverést nem a Vht.160.§ (2) bekezdésében megszabott keretek között folytatta le, eljárási szabályt sértett, amely az első- és másodfokú bíróság helyes indokai szerint a Vht.217.§ (1) bekezdése értelmében megalapozza a végrehajtást kérő kifogását /Pfv.I.20.219/2008/6./.

A korábbi szabályozással ellentétben a lefoglalt ingatlanokat kizárólag elektronikus árverés útján lehet értékesíteni, de a törvény az ingatlan árveréséhez nemcsak a hatályos szabályok szerinti feltételek fennállását kívánja meg - a követelés viszonylag rövidebb időn belüli behajtása másképpen nem lehetséges, és a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozatnak a végrehajtó részére történt kézbesítésétől számított 45 nap eltelt - hanem azt is, hogy kérelmet terjesszen elő az árverés iránt a végrehajtást kérő.

A becsérték megállapításától számítva 30 napon belül kell közzétenni az árverési hirdetményt, az árverés lebonyolítása ezzel kezdődik meg /Vht.139.§ (3) bek./. Az ingatlanok fő szabály szerint beköltözhető állapotban - az árverési vevő által birtokba vehető módon -, kivételesen lakottan kerülnek árverezésre pl. az osztatlan közös tulajdonban álló ingatlan értékesítése a nem adós tulajdonostárs bentlakása esetén /Vht. 141. § (3) bek. c) pont/. Közös tulajdonban álló ingatlan illetőségének pénztartozás miatt történő árverezése esetén szükséges annak vizsgálata, hogy az ingatlan ténylegesen lakott-e, azaz a nem adós tulajdonostársak életvitelszerűen az ingatlanban tartózkodnak-e /EBH2010. 2142./.

A törvény - az ingatlanok sikeres értékesítéséhez, a minél szélesebb körű nyilvánosság biztosításához fűződő kiemelt érdekek érvényesítése érdekében, eltérően az elektronikus ingóárverési hirdetmények közzétételétől - meghagyja a papíralapú hirdetmények bírósági, polgármesteri hivatali és földhivatali hirdetőtáblán való közzétételét, és a kifüggesztést az árverés időtartamára - 60 nap - rendeli el /Vht.145.§ (1) bek./.

Az ingatlan árverések esetében a jogalkotó kötelezően előírta az első sikertelen árverést követően az árverés sikertelenségének közzétételét, amellet, hogy a sikertelen árverés hirdetménye a licitnapló automatikus lezárását követően 30 napig a befejezett árverések hirdetményei között amúgy is szerepel /Vht. 153. § (4) bek./. Az első sikertelen árverést követően az árverés sikertelenségének

megállapításával egyidejűleg a végrehajtó a későbbi kitűzésről szóló tájékoztatással együtt közzéteszi az árverési hirdetések nyilvántartásában az ingatlanról készített képfelvételt, valamint a Vht. 143.§ szerinti adatokat. A sikertelen árverés kizárólag elektronikus hirdetése a második árverés kitűzésével egyidejűleg automatikusan törlésre kerül. Az első árverés sikertelenségének megállapításától számított 3 hónapon belül - a végrehajtó által kitűzött időpontban - második árverést kell tartani /Vht. 156. § (1) bek./. A második árverésre az első árverés szabályait kell alkalmazni.

Az ingatlanok eladás szempontjából releváns adatai az első és második árverés közötti időszakban is közzétételre kerülnek az elektronikus árverési rendszerben. Ezzel több potenciális vevő értesül a vételi lehetőségről, az adós számára pedig - külön ráfordítás nélkül - lényegében egy meghirdetési felületet biztosít a rendszer. Ez a közzététel tájékoztató jellegű, a második árverés kitűzésével az így közzétett adatok ismételten átkerülnek a licitálásra lehetőséget adó felületre.

A második árverés sikertelenségét követően nem kerül sor azonnal újabb árverés kitűzésére, hanem az ingatlant fel kell ajánlani a végrehajtást kérőnek, aki azt követelésének beszámításával átveheti (elektronikus átvételi eljárás). Több végrehajtást kérő esetében az átvétel lehetősége alapvetően nem a követelésük jogcíméhez, hanem az általuk felajánlott átvételi ár összegéhez igazodik annak érdekében, hogy nagyobb esély legyen arra, hogy legalább egyikük követelése megtérüljön a bírósági végrehajtási eljárás eredményeként./Vht.158. §/. Amennyiben a végrehajtást kérő nem veszi át a második sikertelen árverés után az ingatlant, abban az esetben a végrehajtó intézkedik az ingatlan folyamatos árverésének közzététele iránt és az eljárás szünetel /Vht.159.§/.

A végrehajtó a második sikertelen árverést követően, amennyiben a végrehajtást kérő nem vette át az ingatlant, az átvételi ajánlatok megtételére nyitva álló határidő eredménytelen elteltétől számított 15 napon belül közzéteszi az ingatlan folyamatos árverezése iránti hirdetményt, valamint az ingatlanról készült képfelvételt az elektronikus árverési hirdetések nyilvántartásában.

Az árverésre kerülő ingatlanok értékesítése viszonylag rövid ideig szakaszosan kerül meghirdetésre, szemben a piaci értékesítéssel, ahol az ingatlan hónapokig, nem egy esetben évekig, szerepel különböző hirdetési felületeken. Lényege, hogy a második sikertelen árverést követően az ingatlan értékesítési folyamata elválik magának a végrehajtási eljárásnak a szünetelésétől. Az ingatlan a szünetelés időtartama alatt is szerepel az árverési felületen a folyamatos árverési hirdetések nyilvántartásában. Az újabb árverés kitűzése, akkor történik meg, ha a végrehajtást kérő, azt kifejezetten kéri, valamint abban az esetben, ha valamelyik árverező vételi ajánlat megtételével kéri az aktiválását. Az előbbi esetben az árverés kitűzése a hagyományos módon történik meg, míg az utóbbi esetben az árverés rövidített közzétételi időtartam alatt zajlik le. Ez lehetővé teszi, hogy a lefoglalt ingatlanok bizonyos idő után folyamatosan szerepeljenek a kínálatban, nagyobb esélyt adva arra, hogy a

potenciális kereslettel találkozhatnak. További előny, hogy az adósra gyakorolt kényszer a korábbi eljárással ellentétben nem szűnik meg, ezért rá van szorítva arra, hogy a kötelezettségének teljesítésére valamilyen ésszerű megoldást keressen. Mind e mellett a végrehajtást kérő sincs elzárva attól a lehetőségtől, hogy további árverések kitűzését kezdeményezze esetleg abból a célból, hogy az ingatlan negyedik árverését követően a kikiáltási ár lakóingatlan esetében is 50%-os mértékre legyen leszállítható.

A lakóingatlan kikiáltási ára a Vht. 160. § (2) bekezdésének megfelelő mértékre - azaz a becsérték feléig - az ötödik, és az azt követő árveréseken szállítható le. /Pfv.I.21.443/2008/10. BH 274/2009./ A végrehajtó az első és a második árverés kitűzéséről a Vht.139.§ (3) és 156.§ (1) bekezdésének megfelelően intézkedik; ha a második árverés is sikertelen volt és a végrehajtást kérő nem vette át az ingatlant, a harmadik árverést a Vht.159.§ (1)-(3) bekezdéseinek figyelembevételével tartja meg. Ha a harmadik árverés sem vezetett sikerre, a végrehajtást kérő a Vht.160.§ (1) bekezdésének feljogosítása alapján választhat: átveszi az ingatlant, vagy újabb árverést kér (amely az árverések sorrendjében a negyedik). A Vht.160.§ (2) az ügyben eljáró bíróságok által már idézett - megfogalmazása szerint: az (1) bekezdésében említett (a negyedik) árverést követően tartott (tehát az ötödik) árverésen szállítható le a lakóingatlan kikiáltási ára a becsérték feléig.

A Vht. ingatlanvégrehajtásra vonatkozó szabályai a 2017. évi XIV. törvénnyel 2017. március 21. napjától módosításra kerültek. A módosítások lényegében a fogyasztó adós érdekeit védendő jöttek létre, amikor is kimondásra került, hogy a fogyasztóval kötött szerződésen alapuló követelés behajtása iránt folyó végrehajtási eljárásban lakóingatlanra - ha az adós egyetlen lakóingatlana, lakóhelye ebben van, és a végrehajtási eljárás megindítását megelőző 6 hónapban is ebben volt - legalább a kikiáltási árnak megfelelő összeggel tehető érvényes vételi ajánlat /Vht. 147. § (3) bek./ és ugyanilyen összegben lehetséges a végrehajtást kérő általi átvétel is /Vht. 158. § (1) bek./. A lakóingatlan árverezése során, ha a végrehajtó a felek kívánságára, az általuk meghatározott értékre lecsökkenti azt az összeget, amelyen érvényes vételi ajánlat tehető, akkor az így lefolytatott árverésből befolyó árverési vételár felosztását követően (még) fennmaradó követelés megszűnik, a végrehajtás pedig befejeződik /Vht. 156. § (5) bek./, ha pedig fogyasztóval kötött szerződésen alapuló követelés behajtása iránt folyó végrehajtási eljárásban a lakóingatlan folyamatos árverezése iránti hirdetmény közzététele óta egy év eltelt és a lakóingatlan még nem került értékesítésre: a végrehajtó az újabb árverést már úgy tűzi ki, hogy a lakóingatlanra legalább a kikiáltási ár 90%-nak megfelelő összeggel tehető érvényes vételi ajánlat /Vht. 159. § (8) bek./.

Az ingatlan folyamatos árverésének hirdetményét az utolsó sikertelen árveréstől számított 5 év elteltével az árverési hirdetmények elektronikus nyilvántartásából törölni kell /Vht. 160. § (3) bek./.

A végrehajtó az ingatlant a felek kívánságára - az általuk meghatározott vevő részére és az általuk megállapított becsértéken - árverésen kívül, de árverési vétel hatályával adja el. Az ingatlanhoz kapcsolódó részletszabályokat pedig a Vht. 157.§ tartalmazza. Az árverésen kívüli eladáshoz nem szükséges a végrehajtás kérő beleegyezése, ha a végrehajtást kérő teljes követelése megtérül. Ellenkező esetben kell az ő és az ingatlanra vonatkozó joggal rendelkező személyek hozzájárulása is. Ebben az esetben a végrehajtó az ingatlant az adós által megjelölt személynek az adós által megállapított becsértéken adja el. Az ingatlan az árverés megkezdéséig adható el árverésen kívül, kivétel az (5) bekezdésében foglalt feltételek fennállásának esetkörét.

VI. Összegzés

Véleményem szerint az arányosság és fokozatosság alapelvét mind a végrehajtó a végrehajtás fogantatosítása, mind a bíróság a végrehajtás elrendelésekor és a végrehajtó intézkedése elleni kifogás elbírálásakor figyelembe veszi, nem csak azért mert törvényi kötelezettség, hanem azért is, hogy a bírósági végrehajtás az amúgy is legtöbbször rossz élethelyzetben lévő adósok létét nem nehezítse tovább és ne okozzon teljes létbizonytalanságot. Ezen alapelv érvényesítésének kötelezettségét és fontosságát a bírósági gyakorlat is tükrözi. Jól látható, hogy az alapelv a korlátozott adósvédelem elvét erősíti álláspontom szerint, tekintettel arra, hogy a végrehajtást kérő rendelkezési jogának korlátja.

Irodalomjegyzék

Dr. Balogh Olga- Dr. B. Korek Ilona- Dr. Gadó Gábor- Dr. Juhász Edit: A megújult bírósági végrehajtás, HVG- Orac, 2001.,

Dr. Bíró Noémi- Dr. Gyekiczky Tamás- Dr. Kapa Mátyás- Dr. Nádas György- Dr. Rab Henriett- Dr. Zoltán Hunor- Dr. Zoltán Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez, Jogtár- kiegészítés, 2012.,

Dr. Kormos Erzsébet: Alapelvek a bírósági végrehajtási eljárásban, PHD értekezés, Miskolc, 2002.,

Novák István: Polgári eljárásjogunk alapelveinek jövője, Magyar Jog 1994/9.,

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról

2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény

2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról

A közigazgatási eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény

2012. évi II. törvény a munka törvénykönyvéről

1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról

A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról

1/2002 (1.17.) IM rendelet a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről

FIT-H-PJ-2007-41. bírósági határozat

BH 2000.254.

FIT-H-PJ-2012-405. bírósági határozat

Tatai Városi Bíróság 1204-3-Vh.132/2005/3. számú végzése

GYIT-H-PJ-2008-38. bírósági határozat

46/1991. (IX.10.) AB határozat

LB-H-PJ-2008-150. bírósági határozat

BH.1999.122.

1-H-KJ-2007.262. bírósági határozat

BDT.2000.234.

BDT.2003.883.

BDT. 2008.1754.

BH.2003.162.

BH.1997.347.

BH1994.156.

BDT.1999.42.

PK 226.

6-H-PJ-2007-16. bírósági határozat

BH.2002.191.

6-H-PJ-2008-7.

LB-H-PJ-2008-54.

8-H-PJ-2007-19.

BH.1998.597.

BH2006.189.

BDT.2010. 2189.

BH1993. 772.

EBH1999. 54.

EBH2005.1214.

BH.2004. 509.

BH 2011. 203.

BH 2002. 362.

BH 2004. 26.

EBH 2003. 963.

EBH 2005. 1319.

EBH2010. 2143.

BDT2004. 953.

Pfv.I.20.219/2008/6.

Pfv.I.21.443/2008/10.

BH 274/2009.

EBH2010. 2142.